

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra historie

**PROMĚNY STRUKTUR A POLITIKY KSČ NA HRADECKU
(MĚSTO HRADEC KRÁLOVÉ A OKRES HRADEC
KRÁLOVÉ) V OBDOBÍ NASTUPUJÍCÍ NORMALIZACE
(1969–1971)**

BAKALÁŘSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Martin Prokeš

Vedoucí práce: doc. PhDr. Karel Konečný, CSc.

Olomouc

2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci vypracoval samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne:

.....

Martin Prokeš

Poděkování

Na tomto místě bych chtěl v první řadě poděkovat vedoucímu práce, panu doc. PhDr. Karlu Konečnému, CSc., za trpělivou pomoc a cenné rady, které mi během práce ochotně poskytoval. Velké poděkování patří také panu Mgr. Janu Koškovi ze Státního okresního archivu v Hradci Králové za výraznou spolupráci při vyhledávání potřebných materiálů a pramenů. V neposlední řadě patří poděkování také mé rodině a přátelům, jejichž podpora pro mě byla během psaní bakalářské práce i po celou dobu studia velkou oporou.

Obsah

1. Úvod	5
1.1 Cíl práce	6
1.2 Prameny	7
1.3 Literatura.....	8
2. Politika KSČ v Hradci Králové v roce 1968.....	11
2.1 Od lednového pléna do začátku srpnových událostí	11
2.2 Od srpnové invaze do konce roku	17
3. Okresní výbor KSČ v letech 1969–1971	24
3.1 Poslední měsíce polednového vývoje.....	24
3.2 Počátky konsolidace	27
3.3 Rok konsolidace a výměny stranických legitimací	31
3.4 Konání okresní konference a voleb do národních výborů	35
4. Městský výbor KSČ v letech 1969–1971	42
4.1 Vývoj do dubnového pléna	43
4.2 Postupná změna politiky a struktury městského výboru	44
4.3 Městská konference a cesta k volbám	53
5. Závěr.....	57
6. Seznam pramenů a literatury	60
7. Seznam zkratk	63
8. Resumé	65
9. Přílohy	66

1. Úvod

Průběh šedesátých let v Československu se nesl v duchu postupného uvolňování kulturního a politického života a docházelo ke kritice stávajícího režimu. Potřeba jeho reformy se projevila především v hospodářství, kde se souhrnem několika faktorů ještě více ukázala neefektivnost řízení ekonomiky. Východiskem z ekonomických problémů se měla stát reforma Oty Šika, jejíž podstatou mělo být nahrazení některých prvků plánovaného hospodářství. Podniky měly být více samostatné a zodpovědné za své hospodaření.

Cílem reformních komunistů mělo být právě provedení hospodářské reformy a změna systému, který reprezentoval prezident Antonín Novotný. Pod kontrolou Komunistické strany Československa (KSČ) by následovalo další uvolnění společenských poměrů, jehož výsledkem měl být „socialismus s lidskou tváří“.

K odstranění A. Novotného z funkce prvního tajemníka Ústředního výboru (ÚV) KSČ došlo na plenárním zasedání ÚV ve dnech 3. až 5. ledna 1968. Prvním tajemníkem ÚV KSČ se stal Alexander Dubček. Z pozice prezidenta A. Novotný odstoupil v březnu a nahradil ho Ludvík Svoboda. Počátkem dubna 1968 se personální změny uskutečnily i na pozici předsedy vlády a předsedy Národního shromáždění (NS) i Národní Fronty (NF).

Způsob provádění reformy byl definován v rámci Akčního programu KSČ, který byl přijat 5. dubna 1968 a obsahoval změny, které chtěli komunisté provést v politické, ekonomické a kulturní oblasti. V tuto dobu se začala objevovat první kritika nastolené cesty ze strany konzervativního křídla, které nechtělo připustit přeměny ve vedení KSČ a ani liberální křídlo nechtělo úplnou demokracii. Československý vývoj začaly kritizovat i ostatní socialistické státy, nejvíce Sovětský svaz (SSSR). Z obavy, že by mohlo dojít k přerušení nastolené cesty vypracoval Ludvík Vaculík výzvu Dva tisíce slov.

V polovině července 1968 se na schůzce ve Varšavě dohodli představitelé SSSR, NDR, PLR, BLR a MLR na zaslání otevřeného dopisu KSČ, ve kterém označili situaci v Československu za kritické ohrožení socialismu. Od 27. července do 1. srpna se uskutečnilo jednání českých a sovětských představitelů v Čierné nad Tisou. Ačkoliv na tomto jednání nebyla podepsána žádná dohoda, představitelé SSSR odjízďeli s představou závazku, že KSČ bude bojovat proti antisocialistickým silám. O dva dny později se uskutečnilo další jednání „varšavské pětky“ a vedení

KSČ v Bratislavě. Téhož dne také Brežněv obdržel od představitelů konzervativního křídla KSČ „zvací dopis“, ve kterém jej žádali o pomoc proti kontrarevolučním silám.

V noci z 20. na 21. srpna tak došlo k obsazení Československa vojsky Varšavské smlouvy a někteří vedoucí představitelé KSČ byli zatčeni a převezeni do Moskvy. Dne 22. srpna se urychleně sešel mimořádný sjezd KSČ, který zvolil nový ÚV. V něm byli kromě řady reformních komunistů také všichni zatčeni a ze země odvezeni členové vedení. Ve dnech 23. až 26. srpna proběhla v Moskvě jednání sovětské a československé delegace, která skončila podepsáním moskevského protokolu. Vedení KSČ se muselo smířit s korekturou dosavadní politiky a akčního programu.

Okupací vojsk Varšavské smlouvy došlo k zásadní změně vnitropolitických a mocenských poměrů v Československu. Československé vedení nyní muselo každé významné rozhodnutí konzultovat s Moskvou. „Dočasný“ pobyt sovětských vojsk se protáhl na více než dvacet let. Potlačení Pražského jara nastolilo cestu k normalizaci a konsolidaci poměrů ve společnosti.

1.1 Cíl práce

Cílem této práce je regionální sonda do dění ve východních Čechách, konkrétně v okrese a městě Hradec Králové, který byl od roku 1960 také krajským městem. V práci se chronologicky zaměříme především na dění v městském a okresním výboru komunistické strany během let 1968–1971 v souvislosti se změnami, které se odehrály po potlačení Pražského jara.

V úvodní kapitole se zaměříme konkrétně na Hradec Králové, kde se budeme snažit popsat politické dění v KSČ během roku 1968. Tato kapitola bude rozdělena na dvě části. V té první se budeme věnovat nejdůležitějším událostem, které se udály do doby vpádu okupačních vojsk. Ve druhé části, která bude začínat 21. srpnem, se zaměříme na reakce a postoj obyvatel Hradce Králové, a především členů komunistické strany.

Ve druhé a třetí kapitole se budeme věnovat proměně struktury a politiky KSČ v Hradci Králové a na Hradecku v letech 1969–1971. Budeme tedy zkoumat nejprve Okresní výbor (OV) KSČ a poté Městský výbor (MěV) KSČ. V souvislosti s děním na konci roku 1968 se podíváme na to, jestli došlo k personálním změnám bezprostředně po těchto událostech, nebo nikoliv. Následně budeme průběžně zkoumat politické dění v obou organizacích a již zmíněné personální změny až do listopadu roku 1971.

Na závěr je nutné zdůraznit, že ačkoliv se jedná o časové rozmezí pouhých tří let, dokumentů a historických pramenů je opravdu velké množství. Cílem této práce tedy bude nahlédnout do historie KSČ na Hradecku s přihlédnutím k nejzásadnějším momentům jejího účinkování.

1.2 Prameny

Z celostátního hlediska je nejdůležitějším pramenem pro toto období edice *Prameny k dějinám československé krize v letech 1967–1970*¹, která zprostředkovává prameny z mnoha oblastí, ať už se jedná o média, Národní shromáždění nebo samotnou komunistickou stranu. Ačkoliv edice obsahuje opravdu velké množství pramenů, nic konkrétního zde k dění v Hradci Králové prakticky nenajdeme.

Z tohoto důvodu se musíme spolehnout na archivní fondy ze Státního okresního archivu v Hradci Králové, zejména na fond Okresního výboru Komunistické strany Československa z let 1945–1989². Tento archivní fond nabízí širokou škálu dokumentů jak k okresnímu výboru, tak i k městskému výboru. Pokud budeme specifikovat prameny, které jsme z tohoto fondu čerpali, nejčastěji se jedná o zápisy z jednání plén, předsednictev, konferencí nebo z porad tajemníků.

I z historického hlediska jsou zápisy z konferencí, plén a předsednictev nejcennější písemnosti. Poskytují totiž mnoho zpráv např. k návrhům nových členů a kandidátů strany, návrhy kádrových pořádků a jednacích řádů, věnují se také bezpečnosti politice. Prameny se zároveň zabývaly také slučováním a vznikem nových podniků, či volbou ředitelů a vedoucích nejrůznějších organizací. Prameny také odrážely sociální složení a věkovou strukturu jednotlivých organizací.³

Největší část fondu tvoří písemnosti městských, místních, základních, závodních, vesnických a uličních organizací, kdy se jedná hlavně o zápisy ze schůzí, projednávání posudků na členy a zaměstnance. Archivní fond Okresního výboru Komunistické strany Československa

¹ Ediční řada *Prameny k dějinám československé krize v letech 1967–1970* je složena z 11 svazků: 1. Spontánní projevy Pražského jara 1968–1969; 2. Občanská společnost 1967–1970; 3. Národní shromáždění; 4. Mezinárodní souvislosti československé krize 1967–1970; 5. Federalizace československého státu 1968–1970; 6. Vojenské otázky československé reformy 1967–1970; 7. Ministerstvo vnitra a bezpečnostní aparát v období Pražského jara (leden–srpen 1968); 8. Vláda a prezident; 9. Komunistická strana Československa; 10. Ekonomická reforma 1965–1969; 11. Pražské jaro v médiích: výběr z dobové publicistiky.

² Státní okresní archiv Hradec Králové (dále jen SOKA HK), fond Komunistická strana Československa – Okresní výbor – Hradec Králové 1945–1989 (1991).

³ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), č. arch. pom. 1724, Inventář, s. XLVIII.

Hradec Králové je zároveň svým časovým rozsahem a velikostí jeden z největších fondů tohoto druhu v České republice.⁴

Dalším velice důležitým pramenem pro toto období je zpráva o událostech v okrese Hradec Králové v letech 1968–1970, která vyšla také knižně v podobě sborníku⁵. Zpráva nám nabízí opravdu velké množství dokumentů z činnosti nejrůznějších organizací, ať už se jedná o národní výbory či Okresní nebo Městský výbor KSČ. Podstatnou část dokumentů tvoří také úryvky z novinových článků, které v Hradci Králové a okolí v tomto období vycházely. Dokumenty jsou rozděleny do tří časových období. Prvním je období od lednového pléna roku 1968 až do počátku invaze vojsk Varšavské smlouvy, druhé zahrnuje období od invaze do jara následujícího roku, třetí část začíná dubnovým plénem ÚV v roce 1969 a končí prosincem roku 1970.

Jiným druhem pramene, se kterým budeme pracovat, je městská kronika z let 1968–1971. Městská kronika je pro toto období velice kvalitně zpracována a je vždy rozdělena do několika větších celků, které výrazně usnadňují orientaci. Můžeme zmínit například kapitoly, které se věnují politickým událostem, správě města, veřejnému životu, hospodářským poměrům a mnoha dalším oblastem života v Hradci Králové. Pro potřebu této práce budeme nejvíce pracovat s kapitolami, které se věnují politickým událostem.

1.3 Literatura

Literatury, která se věnuje problematice šedesátých a sedmdesátých let, je dnes již opravdu nespočet. Knihy vydané před rokem 1989 jsou psány v duchu stranických a oficiálních hodnocení a jsou plně ideologicky pojatých výkladů a frází. Literatura vydaná v emigraci⁶ nebo samizdatu⁷ byla zjevně limitována zdroji informací a nemožnosti pracovat s prameny. Novější publikace vydané po roce 1990 se již mohly opřít o práci s archivními dokumenty. V této době tudíž vzniklo hned několik důležitých studií a edic dokumentů. Danou problematiku zpracoval např. Jindřich Madry v široce pojaté knize *Sovětská okupace Československa, jeho normalizace v letech 1969–*

⁴ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), č. arch. pom. 1724, Inventář, s. XLVIX.

⁵ HEROLD, Jiří: *Jaro, invaze a normalizace na Královéhradecku*. Hradec Králové 1990.

⁶ HEJZLAR, Zdeněk: *Praha ve stínu Stalina a Brežněva. Vznik a porážka reformního komunismu v Československu*. Praha 1991.

⁷ MENCL, Vojtěch – HÁJEK, Miloš – OTÁHAL Milan – KADLECOVÁ Erika: *Křižovatky 20. století. Světlo na bílá místa v nejnovějších dějinách*. Praha 1990.; VANČURA, Jirí: *Naděje a zklamání. Pražské jaro 1968*. Praha 1990.

1970 a role ozbrojených sil⁸. Široce se problematice tohoto období z hlediska armády věnoval také Antonín Benčík⁹. K důležitým publikacím, které zkoumají širší aspekty událostí z let 1967–1969, patří také studie Jiřího Hoppeho¹⁰. Období normalizace se pak věnuje třeba Milan Otáhal¹¹ nebo Vladimíra Hradecká a František Koudelka¹², čistkám na počátku tohoto období Jiří Maňák¹³.

Zmínili jsme pouze některé nejzákladnější tituly, které studují tuto problematiku. Literatura a prameny k tomuto období jsou velmi kvalitně charakterizovány v úvodních stranách publikace *Demonstrace v Československu v srpnu 1969 a jejich potlačení*¹⁴, na kterou tímto odkazují.

Publikace můžeme najít také k dějinám komunistické strany. V této oblasti bych zmínil především dílo francouzského politologa Jacquesa Rupnika¹⁵, který ale dějiny KSČ popisuje pouze do období roku 1948. Delšímu časovému období se věnují *Dějiny Komunistické strany Československa*¹⁶. Velkým problémem však je, že tato publikace sloužila přímo pro potřeby komunistické strany, tudíž je nutné ji brát s obrovskou rezervou. Přehled o událostech pak podávají *Dějiny Komunistické strany v datech*¹⁷. Nesmíme opomenout také edici *Český a slovenský komunismus*¹⁸. Konkrétními tématy v rámci dějin KSČ se pak zabývají výše zmíněné publikace Jiřího Maňáka, Vladimíry Hradecké a Františka Koudelky.

Pokud jde o samotné dění v Hradci Králové, zde jako určitý problém můžeme shledat to, že pro období po 2. světové válce prakticky nenajdeme souhrnné dílo, které by představovalo dějiny tohoto města v tomto období, jako je tomu například v Olomouci¹⁹, ale i jiných městech, ačkoliv je známo, že v této době publikace o dějinách Hradce Králové vzniká. Dosud nejlépe

⁸ MADRY, Jindřich: *Sovětská okupace Československa, jeho normalizace v letech 1969–1970 a role ozbrojených sil*. Praha 1994.

⁹ BENČÍK, Antonín: *V chapadlech kremelské chobotnice*. Praha 2007; BENČÍK, Antonín – PAULÍK, Jan – PECKA, Jindřich: *Vojenské otázky československé reformy 1967–1970: srpen 1967–květen 1971*. Praha – Brno 1999.

¹⁰ HOPPE, Jiří: *Opozice '68 sociální demokracie, KAN a K 231 v období pražského jara*. Praha 2009; HOPPE, Jiří – SUK, Jiří: *Dvojitá identita Klubu angažovaných nestraníků: před invazí 1968 a po pádu komunismu 1989*. Praha 2008.

¹¹ OTÁHAL, Milan: *Normalizace 1969–1989: příspěvek ke stavu bádání*. Praha 2002.

¹² HRADECKÁ, Vladimíra – KOUDELKA, František: *Kádrová politika a nomenklatura KSČ 1969–1974*. Praha 1998.

¹³ MAŇÁK, Jiří: *Čistky v Komunistické straně Československa v letech 1969–1970*. Praha 1999.

¹⁴ BARTA, Milan – BŘEČKA, Jan – KALOUS, Jan: *Demonstrace v Československu v srpnu 1969 a jejich potlačení*. Praha 2012.

¹⁵ RUPNIK, Jacques: *Dějiny Komunistické strany Československa: od počátku do převzetí moci*. Praha 2002.

¹⁶ *Dějiny Komunistické strany Československa*. Státní nakladatelství politické literatury Praha 1961.

¹⁷ *Dějiny Komunistické strany Československa v datech*. Svoboda Praha 1984.

¹⁸ KALOUS, Jan – KOCIAN, Jiří (ed.): *Český a slovenský komunismus*. Praha 2012.

¹⁹ ČERMÁK, Miloslav (ed.): *Olomouc v roce 1968*. Olomouc 2015.

zpracované dějiny města publikoval Jaromír Mikulka²⁰. Přesto ale najdeme řadu publikací²¹, které se věnují dílčím tématům.

²⁰ MIKULKA, Jaromír: *Dějiny Hradce Králové do roku 1850*. Sv. 1/1, 1/2, 2/1, 2/2. Hradec Králové 1994–1997.

²¹ ZIMMERMANN, Petr: *Radnice v Hradci Králové: její reprezentanti a jejich činnost v letech 1850–1998*. Hradec Králové 1998.; PANOCH, Pavel: *Hradec Králové: Průvodce po architektonických památkách od středověku do současnosti*. Praha 2015.; TOMEK, Vladivoj Václav: *Z dějin Hradce Králové*. Hradec Králové 1997.; POSPÍŠILOVÁ, Jaroslava: *Když nad Hradcem vlál nacistický prapor: sborník o životě v Hradci Králové v letech 1938–1945*. Hradec Králové 2010.

2. Politika KSČ v Hradci Králové v roce 1968

2.1 Od lednového pléna do začátku srpnových událostí

První politickou aktivitu v Hradci Králové v roce 1968 můžeme shledat v zasedání předsednictva OV 2. ledna, které ale na své schůzi problematiku vývoje československé reformy neřešilo.²² Stejně tak tomu bylo i v případě zasedání předsednictva MěV ze 4. ledna.²³ V reakci na jednání ÚV KSČ ze dne 3. až 5. ledna, na kterém byl z funkce prvního tajemníka ÚV odvolán A. Novotný, jehož vystřídal A. Dubček, se 11. ledna sešlo plénum OV. Plénum vyslovalo souhlas s lednovou resolucí a výsledky jednání ÚV, které sledovalo jako hlavní cíl upevnění jednoty strany. Plénum OV zároveň vyslovalo podporu dalším krokům, které ÚV přijme při uskutečnění nastoupené cesty k uvolnění situace ve společnosti.²⁴

Poněkud překvapivě pak ze schůzí pléna a předsednictva OV nevyplývají žádné další kroky, které by se řídily výsledky lednových událostí. Výjimkou byla pouze porada vedoucích tajemníků OV, na které zejména tajemník Krajského výboru (KV) KSČ František Kraus vysvětloval postupy při postupné realizaci kroků vyplývajících z lednového pléna ÚV KSČ.²⁵ Společným bodem zasedání plén a předsednictva OV byla nejčastěji především organizační příprava programu a zabezpečení okresní konference, která byla plánována na 9. a 10. března. Dále se diskutovaly kádrové návrhy, návrhy na nové členy, nebo také činnost okresní organizace za poslední léta, jako tomu bylo v případě pléna OV z 27. a 28. února.²⁶

Ještě před uskutečněním okresní konference se v Hradci Králové ve dnech 24. a 25. února sešla městská konference, která se konala v období 20. výročí „Vítězného února“. Jejím cílem bylo projednat směrnice XIII. sjezdu KSČ²⁷, usnesení poslední konference z února roku 1966 a činnost

²² SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 80, inv. č. 94, Zápis ze zasedání 46. předsednictva OV KSČ ze dne 2. ledna 1968.

²³ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 418, inv. č. 356. Zápis z 1. zasedání předsednictva MěV KSČ ze dne 4. ledna 1968.

²⁴ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 15, inv. č. 50, Zápis z mimořádného zasedání pléna OV KSČ ze dne 11. ledna 1968, s. 9–10.

²⁵ Svazek pamětní knihy města Hradec Králové z roku 1968, s. 448.

²⁶ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 16, inv. č. 50. Zápis ze 13. zasedání pléna OV KSČ ze dne 30. ledna 1968. a Zápis ze 14. zasedání pléna OV KSČ ve dnech 27. a 28. února. – SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 80, inv. č. 94, Zápis ze 47. zasedání předsednictva OV KSČ ze dne 16. ledna 1968. a Zápis ze 48. zasedání předsednictva OV KSČ ze dne 30. ledna 1968. – SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 81, inv. č. 94, Zápis z mimořádného zasedání předsednictva OV KSČ ze dne 5. března 1968.

²⁷ XIII. sjezd KSČ se konal ve dnech 31. května až 4. června 1966. Prvním tajemníkem KSČ byl zvolen A. Novotný. Závěry sjezdu dávaly poměrně velké možnosti k důslednému uplatňování vedoucí úlohy strany a leninských metod při řízení strany a společnosti. Z usnesení XIII. sjezdu se ale v mnohých případech ustoupilo, čehož později využily pravicové a revizionistické síly.

MěV od této poslední konference. Konference se zároveň nesla ve znamení říjnového a lednového pléna ÚV a vyslovila souhlas s opatřeními, které přijal ÚV KSČ. Delegáti konference přijali tato usnesení ÚV jako „výraz obrodného procesu demokratizace stranického života“. Konference také shledala poslední dva roky jako úspěšné s tím, že bylo dosaženo prakticky všech cílů, které byly vytyčeny v únoru 1966.²⁸ Městská konference také zvolila nový MěV, který se skládal z 29 členů, a devítičlenné předsednictvo^{29,30} Ze zápisů předsednictva víme, že předsedou MěV byl v této době Josef Flégl.³¹

Po uskutečnění městské konference vše směřovalo ke konání okresní konference 9. a 10. března. Jedním z hlavních bodů okresní konference bylo zvolení nového předsednictva OV a ostatních členů. Vedoucím tajemníkem se stal Václav Němec, tajemníkem pro průmysl Josef Pleskot, tajemníkem pro ideologii Oldřich Kysilka a tajemníkem pro zemědělství Oldřich Vaníček. Předsedou Okresní kontrolní a revizní komise (OKRK) se stal Josef Grim.³² Je ale důležité zmínit, že všichni jmenovaní členové předsednictva své funkce zastávali už od dubna roku 1964. Vedoucí tajemník V. Němec pak od roku 1962, tajemník Oldřich Kysilka dokonce od roku 1960.³³ Hlavním úkolem staronově zvoleného OV byla zejména snaha postavit se do čela politických událostí v okrese a uplatňovat prvky demokratizačního procesu nejen uvnitř OV, ale také i ve vztahu k postavení ve společnosti.³⁴

Stejně jako na jednání lednového pléna OV a městské konferenci, i zde byl vysloven jednomyslný souhlas se závěry prosincového a lednového pléna ÚV. Okresní konference v nich viděla významný mezník ve vývoji komunistické strany i celé společnosti. Ve vytváření demokratických podmínek zároveň shledávala kořeny zvýšené aktivity ve straně a považovala je za předpoklad pro upevnění vedoucí úlohy strany ve společnosti. Byla také vyslovena podpora všem členům ÚV, KV, OV i základních organizací (ZO), kteří vystupovali s lednovými závěry a přispívali k obnovení důvěry v komunistickou stranu. Okresní konference také apelovala na ÚV,

²⁸ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 404, inv. č. 325, Zápis z městské konference KSČ ve dnech 24. a 25. března 1968, s. 12, 199–203.

²⁹ V městském výboru došlo k navýšení počtu členů o osm, dříve mělo 21 členů. Předsednictvo MěV bylo složeno vůbec poprvé.

³⁰ Svazek pamětní knihy města Hradec Králové z roku 1968, s. 451.

³¹ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 418, inv. č. 356, Zápis z 2. zasedání předsednictva MěV KSČ ze dne 21. března 1968. – Zápis ze 3. zasedání předsednictva MěV KSČ ze dne 4. dubna 1968.

³² SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 4, inv. č. 19, Zápis z okresní konference KSČ ze dne 9. a 10. března 1968.

³³ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), č. arch. pom. 1724, Inventář, s. XXIII – XXIX.

³⁴ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 4, inv. č. 20, Zápis z okresní konference KSČ ze dne 29. června 1968, s. 59.

aby umožnil všem představitelům zveřejňovat své názory a postoje. Doporučení se také týkalo vystupování předních stranických činitelů v televizi a rozhlasu, kteří by se vyjadřovali k aktuálním problémům života komunistické strany a společnosti.³⁵

Okresní konference zároveň upozornila na chyby, kterých se ÚV dopustil, a vyjádřila uspokojení zejména nad sebekritickým postojem, který zaujal ÚV k vlastním nedostatkům ve své práci. Konference ale také upozornila na nedostatky ve vlastních řadách, které se vyskytovaly jak v OV, tak i v nižších stupních strany, a zavázala se do budoucna tyto chyby a nedostatky odstranit. Na závěr konference deklarovala, že „v příštím období budeme ve vlastní řídicí činnosti vycházet z akčního programu, který ÚV KSČ předloží jako program práce strany do XIV. sjezdu a stane se programem vývoje celé společnosti. Program rozpracujeme na podmínky okresní organizace a v jeho plnění se budeme řídit závěry lednového zasedání ÚV KSČ.“³⁶

Na okresní konferenci bylo samozřejmě probíráno i mnoho dalších bodů, které se týkaly samotného OV a dalších jeho organizací. Vzhledem k březnové návštěvě Oty Šika v Závodech vítězného února (ZVÚ) je zajímavé sledovat diskuzi týkající se stavu hospodářství jak v Československu, tak i v Hradci Králové.³⁷ V diskuzi bylo zmíněno např. to, že sice došlo k nárůstu výroby, ale že se stále musí hovořit o ekonomické zaostalosti. Byl také vyjádřen názor, že by ekonomická zaostalost měla být postihována a naopak dobře pracující podniky by měly být podporovány. Hradecké podniky³⁸ kritizovaly např. nedostatečné sepětí zahraničního obchodu s výrobou.³⁹ Z reakce občanů a dělníků, kteří se zúčastnili návštěvy Oty Šika, můžeme usuzovat, že společnost prakticky neměla informace o stavu československého hospodářství. Lidé po Šikovi totiž žádali, aby jim odpověděl na otázku, v jakém stavu je československá ekonomika. Ota Šik pouze uvedl, že „stav hospodářství nelze charakterizovat v daném stavu. [...] Hospodářství a jeho problémy lze vysvětlit jen v určitém vývoji, v určitých srovnáních, a tu je třeba říci, že v našem hospodářství už dlouhou dobu reálné potřeby lidí ze společnosti narůstají rychleji než možnosti jejich uspokojení.“⁴⁰

³⁵ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 4, inv. č. 19, Resoluce.

³⁶ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 4, inv. č. 19, Usnesení z jednání okresní konference KSČ.

³⁷ Svazek pamětní knihy města Hradec Králové z roku 1968, s. 23–24

³⁸ Zmíněny jsou Československé hudební nástroje, ZVÚ a ČKD.

³⁹ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 4, inv. č. 19, Zápis z okresní konference KSČ ze dne 9. a 10. března 1968, s. 47–49.

⁴⁰ Svazek pamětní knihy města Hradec Králové z roku 1968, s. 23–24.

Po zbytek března byl vývoj poněkud klidnější, když se následující dny a týdny nesly v duchu hodnocení okresní konference, jejích závěrů a vytyčení cílů budoucí práce jednotlivých orgánů.⁴¹ Plénum a předsednictvo OV se také připravovalo na zasedání aktivu OV, které bylo doplněno o členy ZO.⁴² Aktiv se uskutečnil 25. března a jedním z jeho hlavních bodů bylo seznámení předsedů ZO s akčním programem do uskutečnění XIV. sjezdu. Došlo také k dokončení diskuze započaté na okresní konferenci a byly vysloveny požadavky k práci předsednictva OV.⁴³

V dubnu byl hlavním tématem nejprve plán postupu strany po skončení březnového pléna ÚV⁴⁴ a poté především akční program, jeho rozpracování a využití na úrovni okresu a města.⁴⁵ Zároveň byla také zhodnocena situace v Hradci Králové a na okrese, kde byl i nadále kladně přijímán demokratizační proces. Očekávalo se také, jak situaci ve společnosti ovlivní právě akční program. Částečné problémy se v tomto období vyskytovaly pouze v některých závodech⁴⁶, kde část pracujících žádala odstoupení vedoucích pracovníků, nebo jim projevovala nedůvěru.⁴⁷ Cílem dubnového pléna OV bylo také vypracovat rezoluci pro ÚV, ve které budou uvedeny důvody⁴⁸ ke svolání mimořádného sjezdu.⁴⁹ Z jednání orgánů komunistické strany také víme, že se v tomto období v důsledku vývoje československé společnosti zvýšil mezi obyvateli zájem o politické dění, zároveň se také zvýšila aktivita ve všech sociálních skupinách.⁵⁰

Pokud jde o akční program, ten měl být v Hradci Králové zaměřen zejména na zapojení širšího počtu obyvatel do řízení a správy veřejných záležitostí. Cílem mělo být také prohloubení organizačnické a politicko-ideové práce komunistické strany ve městě. Zároveň měla být nadále

⁴¹ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 81, inv. č. 94, Zápis z 1. zasedání předsednictva OV KSČ ze dne 12. března 1968. – SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 418, inv. č. 356, Zápis z 1. zasedání předsednictva MěV ze dne 7. března 1968. – SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 408, inv. č. 334, Zápis z mimořádného zasedání pléna MěV KSČ ze dne 15. března 1968.

⁴² SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 81, inv. č. 94, Zápis z 2. zasedání předsednictva OV KSČ ze dne 22. března 1968.

⁴³ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 15, inv. č. 50, Zápis z 1. zasedání pléna OV KSČ ze dne 23. března 1968.

⁴⁴ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 81, inv. č. 94, Zápis ze 4. zasedání předsednictva OV KSČ ze dne 3. dubna 1968.

⁴⁵ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 194, inv. č. 120, Zápis z porady tajemníků OV KSČ v Hradci Králové ze dne 1. dubna 1968, s. 1. – SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 81, inv. č. 94, Zápis z 5. zasedání předsednictva OV KSČ ze dne 9. dubna 1968, s. 2.

⁴⁶ Konkrétně Českomoravský průmysl kamene, VČE, Výzkumný ústav sklářský, Vertex Hradec Králové, Dopravní podnik města Hradec Králové a další.

⁴⁷ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 81, inv. č. 94, Zápis z 5. zasedání předsednictva OV KSČ ze dne 9. dubna 1968, s. 2, 20–21.

⁴⁸ Hlavní důvody pro svolání ÚV KSČ podle pléna OV: 1. některé části stanou jsou vývojem překonány, 2. současné kádrové složení ÚV KSČ je nenormální a nedává předpoklad jednoty a akceschopnosti strany.

⁴⁹ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 16, inv. č. 50, Zápis z 2. zasedání pléna OV KSČ ze dne 29. dubna 1968, s. 65.

⁵⁰ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 408, inv. č. 334, Zápis z 1. plenárního zasedání MěV KSČ ze dne 18. dubna 1968, s. 2.

rozvíjena intenzita společenského života, hlavně v místech bydliště, která byla v Hradci Králové tradičním projevem politické aktivity občanů, jakožto základ pro úspěšný rozvoj a život ve městě.⁵¹

Ačkoliv se 4. května uskutečnila Dubčekova návštěva Moskvy a československá reforma se dostala do jisté krize, na chodu organizací v Hradci Králové a na okrese se to neprojevalo. Období května můžeme tedy z hlediska politického života v tomto městě označit jako poklidné. Předsednictvo OV řešilo hlavně tradiční organizační a kádrové záležitosti,⁵² projednával se také návrh systematizace aparátu OV.⁵³ V městské organizaci se i nadále rozebíralo téma akčního programu.⁵⁴

V květnu se v Hradci Králové uskutečnila také beseda 120 zasloužilých členů strany z hradeckého okresu, kteří besedovali o současných otázkách. Mimo jiné se pozastavili nad tím, že od nástupu A. Novotného nebyli svoláni a že jejich názory byly přehlíženy. Účastníci se také vyslovili pro důslednou rehabilitaci.⁵⁵ „Na tisíc odsouzených bude od 1. srpna projednávat krajský soud v Hradci Králové. Soud zatím shromažďuje materiál k prvním osmdesáti případům, které byly předloženy k posouzení ještě před vydáním rehabilitačního zákona. Podle názoru soudců bude posouzení těchto případů trvat asi dva roky.“⁵⁶

Poněkud rušnější byl červen, kdy se schylovalo k pořádání mimořádné okresní konference 29. června.⁵⁷ Ještě předtím ale došlo také k volbě nového předsedy OV, kterým se stal Ladislav Rytíř.⁵⁸ Základním bodem pro jednání konference byl akční program, v němž byla spatřována „progresivní linie demokratické cesty k rozvoji společnosti“. Zároveň ale jeho rozpracování do jednotlivých míst probíhalo pomalu, což bylo bráno s rozpaky. Dosavadní politický vývoj měl i některé negativní tendence, mezi které patřila snaha volit závodní výbory v některých podnicích⁵⁹ bez účasti komunistů, objevovaly se také snahy o diskreditaci strany⁶⁰. Obavy o rozvoj socialistické

⁵¹ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 408, inv. č. 334, Zápis z 1. plenárního zasedání MěV KSČ ze dne 18. dubna 1968, s. 5, 14.

⁵² SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 81, inv. č. 94, Zápis ze 7. předsednictva OV KSČ ze dne 7. května 1968.

⁵³ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 81, inv. č. 94, Zápis z 8. předsednictva OV KSČ ze dne 21. května 1968.

⁵⁴ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 418, inv. č. 356, Zápis ze 4. zasedání předsednictva MěV KSČ ze dne 12. května 1968. a Zápis z 5. zasedání předsednictva MěV KSČ ze dne 30. května.

⁵⁵ Svazek pamětní knihy města Hradec Králové z roku 1968, s. 449.

⁵⁶ HEROLD, J.: *Jaro, invaze a normalizace na Královéhradecku*, s. 29.

⁵⁷ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 81, inv. č. 94, Zápis z 10. předsednictva OV KSČ ze dne 18. června 1968, s. 2–3. – SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 16, inv. č. 50, Zápis ze 4. zasedání pléna OV ze dne 24. června 1968.

⁵⁸ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 15, inv. č. 50, Zápis z 3. zasedání pléna OV ze dne 5. a 6. června 1968, s. 3.

⁵⁹ Výzkumný ústav elektrotechnické keramiky a organizaci číslo 5 ZVÚ.

⁶⁰ O tyto snahy se pokoušel zejména Klub 231 nebo Klub angažovaných nestraníků.

demokracie mezi členy KSČ vyvolávalo také to, že v ÚV byli stále někteří členové, kteří nesli odpovědnost za dění v minulých letech.⁶¹ Dalším bodem byla také volba na mimořádný XIV. sjezd strany, kam bylo zvoleno 22 delegátů. Došlo také k navržení kandidátů do nového ÚV^{62, 63}

Konference samozřejmě nemohla nechat bez povšimnutí i výzvu Ludvíka Vaculíka „Dva tisíce slov“ z 27. června, kterou považovala za závažný krok proti straně a jejímu úsilí v demokratizačním procesu. Komunisté v tomto dokumentu zároveň viděli akt, který by mohl podněcovat ke kontrarevoluci. „Jde o pokus rozložit stranu, znemožnit progresivním silám rozvíjení demokratizačního procesu, nastolit anarchii, budovat instituce, které by znamenaly destrukci státu.“⁶⁴ Okresní konference se zúčastnil i člen předsednictva ÚV a předseda NS Josef Smrkovský, který také reagoval na článek Dva tisíce slov. Mimo to se zabýval příčinami, které vyvolaly lednová a pozdější opatření.⁶⁵

Již tradičně po okresní konferenci následovalo její zhodnocení. OV se také zavazoval k projednání federativního uspořádání státu a rozvoje politického systému v ČSSR.⁶⁶ Z celostátního hlediska ale za důležitější považujeme seznámení s dálnopisem ÚV KSČ z 18. července a také s dopisem⁶⁷, který adresovali ÚV představitelé pěti bratrských států po varšavských jednáních ze 4. července. V diskuzi pléna byla vyjádřena podpora a solidarita ÚV a rozhořčení s množstvím nekonkrétních důkazů, které představitelé pěti států zmínili. Z tohoto hlediska je zajímavé sledovat názor, že „naši politiku podporuje Rumunská komunistická strana, Svaz komunistů Jugoslávie, Italská komunistická strana, Rakouská a další [...] je správně, že naši soudruzi nejeli do Varšavy, aby jeli jako na „kobereček“.“⁶⁸ ÚV bylo zároveň sděleno, že v krajích a okresech může hledat „zdroj jistoty a správnosti v dalších postupech, které učiní“. Na druhou stranu ale už v této době zazněla obava z vojenského zásahu.⁶⁹

⁶¹ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 4, inv. č. 20, Zápis z mimořádné okresní konference ze dne 29. června 1968, s. 42–50.

⁶² Mezi kandidáty byl Václav Jindřišek, Ladislav Rytíř, Jaroslav Mazák, Vilém Pelikán a Jiří Sýkora.

⁶³ Svazek pamětní knihy města Hradec Králové z roku 1968, s. 449–450.

⁶⁴ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 4, inv. č. 20, Zápis z mimořádné okresní konference ze dne 29. června 1968, s. 52.

⁶⁵ HEROLD, J.: *Jaro, invaze a normalizace na Královéhradecku*, s. 21.

⁶⁶ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 81, inv. č. 94, Zápis z 11. předsednictva OV KSČ ze dne 2. července 1968, s. 2, 12.

⁶⁷ V tzv. Varšavském dopise představitelé Bulharska, Maďarska, NDR, Polska a Sovětského svazu vyjádřili obavy z československého vývoje. Označili ho jako kontrarevoluci a zformulovali několik ultimátích požadavků.

⁶⁸ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 16, inv. č. 50, Zápis z mimořádného zasedání pléna OV KSČ ze dne 18. července 1968, s. 4.

⁶⁹ Tamtéž, s. 1–6.

Stejně jako představitelé KSČ na Hradecku, i královéhradečtí obyvatelé vyjádřili v průběhu července podporu československému vedení. „Komunisté i nestraníci lékařské fakulty KU a KÚNZ v Hradci Králové vyslovují plnou podporu stanovisku předsednictva ÚV KSČ k dopisům bratrských stran, zveřejněnému dne 9. 7. v Rudém právu. Jsme přesvědčeni, že pro naše národy není jiné cesty než vpřed k dalšímu prohlubování socialistické demokracie. Trváme na tom, že o politickém vývoji v ČSSR má právo rozhodovat československý lid.“⁷⁰ Svědčí o tom i podpisová akce na podporu „Poselství občanů předsednictvu ÚV KSČ“, během které bylo získáno více jak 10 000 podpisů. Zároveň se také objevovaly názory vyjadřující podporu A. Dubčeka, jako např. „Ať Dubček skončí jednání stejně úspěšně, jako v lednu začal!“ nebo „Doufám, že uhájíme ta čtyři S: Socialismus, Spojenectví, Suverenitu a Svobodu.“⁷¹

V reakci na jednání v Čierné nad Tisou a Bratislavě se 7. srpna sešlo plénum OV, které projednávalo závěry a informace z pražského aktivu na uskutečněné rozhovory. V plénu se vyskytovaly dva hlavní názory na celou situaci. První shledával jako hlavního viníka zhoršení přátelství mezi Československem a Komunistickou stranu Sovětského svazu (KSSS), která zveřejňovala nepravdivé informace a neumožnila KSČ praktikovat vlastní východisko ze situace. Druhá skupina zastávala názor, že vina je na obou stranách a obavy SSSR jsou do jisté míry oprávněné.⁷²

Přestože orgány KSČ v Hradci Králové a v okrese nadále pokračovaly ve své práci, zaobíraly se hlavně vlastními tématy⁷³, z celostátních témat se zabývaly pouze novými stanovami strany.⁷⁴

2.2 Od srpnové invaze do konce roku

Ihned po obsazení Československa vojsky Varšavské smlouvy se na mimořádné schůzi sešlo předsednictvo OV, které vydalo prohlášení „Předsedům místních, celozávodních výborů a základních organizací KSČ“. Předsednictvo žádalo ostatní členy těchto organizací, aby se snažili zabezpečit pořádek v místech a novinách. Dalším cílem bylo zamezit dezorganizaci výroby a

⁷⁰ HEROLD, J.: *Jaro, invaze a normalizace na Královéhradecku*, s. 31.

⁷¹ Svazek pamětní knihy města Hradec Králové z roku 1968, s. 473–474.

⁷² SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 16, inv. č. 50, Zápis z mimořádného pléna OV KSČ ze dne 7. srpna 1968, s. 1–2.

⁷³ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 16, inv. č. 50, Zápis z 5. zasedání pléna OV KSČ ze dne 13. srpna 1968. – SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 418, inv. č. 356, Zápis se zasedání předsednictva MěV KSČ ze dne 8. srpna 1968. – SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 81, inv. č. 94, Zápis z 13. předsednictva OV KSČ ze dne 13. srpna 1968.

⁷⁴ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 16, inv. č. 50, Zápis z 5. zasedání pléna OV KSČ ze dne 13. srpna 1968, s. 2–7.

dopravy a zajištění plynulého zásobování obyvatelstva. Sestavila se čtyřčlenná skupina, která měla navázat kontakt s velením vojsk Varšavské smlouvy.⁷⁵ Předsednictvo také přijalo výsledky mimořádného sjezdu KSČ a nově zvolený ÚV považovalo za jediného a právoplatného představitele KSČ. Dále se připojilo k požadavku, aby vlády pěti okupačních vojsk propustily A. Dubčeka, J. Smrkovského, O. Černíka, F. Kriegela a další československé představitele a aby vojska opustila území naší republiky a plně nahradila škody vzniklé nezákonnou okupací.⁷⁶ Naprosto totožnou reakci pak nalezneme také ve stanovisku a prohlášení MěV,⁷⁷ který 23. srpna zaslal dopis na sovětské velvyslanectví, ve kterém se píše, že „nemůžeme uvěřit, že po více než 20ti leté spolupráci a přátelství právě představitelé Vašich zemí a stran mohli dát souhlas k něčemu tak zahanbujícímu, jako je okupace socialistického státu jinou socialistickou zemí. [...] Nikdy však nevysvětlíme dnešní mladé generaci, která se stala ve svém životě svědkem pouze dnešní okupace, že šlo o přátelskou pomoc. Hmotné škody a ztráty na životech tato generace nikdy nezapomene a současný Váš čin, ať mu předcházelo cokoliv v minulosti, bude pokládat za projev nepřátelství.“⁷⁸

O čtyři dny později, 27. srpna, vydal OV stanovisko k moskevským jednáním, ve kterém odmítl „urážlivý, necitlivý a neupřímný tón komuniké⁷⁹, v němž se mluví o přátelském prostředí jednání, jež nemohl existovat za situace, kdy v naší zemi došlo bez souhlasu svrchovaných představitelů k okupaci.“ Ve stanovisku se OV staví proti signatářům⁸⁰, kteří komuniké podepsali. Mimořádný XIV. sjezd KSČ považoval OV také za právoplatný a jeho závěry za závazné pro celou stranu. Zcela jednoznačně OV vyjádřil podporu vedoucímu tajemníkovi A. Dubčekovi, prezidentovi L. Svobodovi a Černíkově vládě.⁸¹ Stejná stanoviska přijalo i 125 ZO, které rovněž vyjádřily podporu novému ÚV a odmítly moskevské komuniké. ZO navíc „žádají vyloučení z veřejného a politického života všechny osoby, které zradily polednový vývoj.“⁸²

⁷⁵ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 16, inv. č. 50, Zápis ze schůzí pléna OV KSČ ze dne 21. až 30. srpna 1968, s. 1.

⁷⁶ Tamtéž, s. 8–9.

⁷⁷ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 418, inv. č. 356, Prohlášení předsednictva MěV KSČ, Provolání ke všem občanům a komunistům města Hradec Králové.

⁷⁸ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 408, inv. č. 334, Dopis Velvyslanectví Svazu Sovětských socialistických republik.

⁷⁹ Moskevský protokol ukládal KSČ několik úkolů. Patřilo mezi ně splnění požadavků z Čierné, zákaz protisocialistických sil a sociální demokracie, upevnění orgánů Bezpečnosti a armády, kádrové změny, kontrolu tisku a další.

⁸⁰ Konkrétně jsou zmíněni Alois Indra, Vasil Bílak, František Barbírek, Emil Rigo a Oldřich Švestka.

⁸¹ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 16, inv. č. 50, Zápis ze schůzí pléna OV KSČ ze dne 21. až 30. srpna 1968, s. 41–42.

⁸² Tamtéž, s. 67.

Stejně jako složky aparátu KSČ, i hradečtí obyvatelé deklarovali plnou podporu legálním představitelům našeho státu. Byla také vydána proklamace vojákům NDR, SSSR a PLR, kteří okupovali východní Čechy. „Jménem přátelství, které dosud existovalo mezi našimi národy, Vám chceme říci, že se dopouštíte tragického omylu, když chcete se zbraní v ruce zasahovat do vnitřních záležitostí naší země.“⁸³ Přesto v okrese a ve městě nedošlo k vážnějším incidentům, přičemž drobné incidenty měla na starost především mládež. Velitelé okupačních vojsk se proto rozhodli, že město nakonec neobsadí.⁸⁴ Vojáci okupačních armád navíc ani netušili, o co jde, byli naprosto dezorientovaní a dezinformovaní, jelikož sdělovací prostředky jejich zemí nesdělovaly pravdu.⁸⁵

I přes napjatou situaci byl tedy ve všech místech okresu i v Hradci Králové poměrně klid. Městem pouze občas projížděly hlídkující vozy polské armády.⁸⁶ S polským vedením navíc došlo k dojednání různých opatření. Hlavní podmínkou pro „odchod“ polských vojsk bylo udržení kázně ve městě a odstranění nejrůznějších plakátů a hesel.⁸⁷ „Nerudova ulice v Hradci Králové je pomalována protestními nápisy na asfaltu – „Táhněte domů!“, „Hanba CCCP!“, „Smrt okupantům!“ a podobně. Další nápisy se objevují na zdech hradeckých ulic.“⁸⁸

Pravidelná politická jednání pokračovala permanentně i v dalších dnech, kdy se 3. září předsednictvo OV na svém jednání rozhodlo podporovat ÚV i v jeho další činnosti po zasedání z 31. srpna. S uspokojením bylo přijato jeho rozhodnutí pokračovat v cestě k socialismu, která byla nastolena v lednu. Zároveň se poprvé objevuje pojem normalizace, jejímž základním faktorem pro uskutečnění měl být odchod vojsk Varšavské smlouvy z území republiky.⁸⁹ Počátkem září tudíž došlo k přijetí prvních opatření ke konsolidaci a normalizaci v okrese a ve městě. Koncem prvního zářijového týdne už z ulic města až na výjimky⁹⁰ zmizela různá hesla a plakáty, byla také řešena

⁸³ Svazek pamětní knihy města Hradec Králové z roku 1968, s. 84–85.

⁸⁴ Tamtéž, s. 93–94.

⁸⁵ HEROLD, J.: *Jaro, invaze a normalizace na Královéhradecku*, s. 47.

⁸⁶ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 16, inv. č. 50, Zápis ze schůzí pléna OV KSČ ze dne 21. až 30. srpna 1968, s. 67.

⁸⁷ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 81, inv. č. 94, Zápis ze schůze předsednictva OV KSČ ze dne 30. srpna 1968, s. 2.

⁸⁸ HEROLD, J.: *Jaro, invaze a normalizace na Královéhradecku*, s. 42.

⁸⁹ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 81, inv. č. 94, Stanovisko předsednictva OV KSČ v HK k výsledkům jednání pléna ÚV KSČ ze dne 31. srpna 1968.

⁹⁰ Výjimkou bylo pouze sídliště na Slezském předměstí. Cílem bylo tato hesla zlikvidovat a přistihnout toho, kdo je jejich autorem.

situace ve výrobě, zemědělství, výživě a zásobování obyvatelstva a v dalších oblastech. Komise se také zabývala přesunem jednotek polské armády.⁹¹

V polovině září se opět sešlo plénum OV, které, stejně jako předešlé předsednictvo MěV,⁹² řešilo zejména současnou politickou situaci a plnění vládních opatření k normalizaci ve městě a na okrese. Jako hlavní důvod, který ovlivňoval situaci v oblasti, byl shledán v přítomnosti polské a sovětské armády a v plnění moskevských dohod. I nadále se také řešila problematika přesunu polské armády. V souvislosti s pobytem vojsk na našem území se zároveň začaly projevovat názory na snížení počtu československé armády.⁹³ Plénum také pro jednání o normalizaci v okrese a pro jednání s vojáky Varšavské smlouvy schválilo speciální komisi. Pro styk a jednání byl ustanoven V. Němec.⁹⁴

Kladně byl po událostech posledních srpnových dní zhodnocen ekonomický vývoj, kdy došlo k vyrovnání vzniklých ztrát a k normalizaci v zásobování a službách. Po 20. srpnu se také zvýšila důvěra a zájem o členství v KSČ⁹⁵. Jako jeden z hlavních cílů plénum shledalo dopracování akčního programu podle nových podmínek tak, aby OV mohl začít znovu plánovitě pracovat. Jednoznačně hlavním závěrem pléna ale nadále zůstávala podpora vedení KSČ a rozvíjení polednového vývoje a socialistické demokracie.⁹⁶

Rozpracování a přehodnocení akčního programu tvořilo významnou část politiky po počátečním zklidnění situace. Jeho základním cílem bylo zmíněné pokračování v polednové politice, pokračování reform v hospodářské oblasti a citlivé řešení problémů v kultuře a u sdělovacích prostředků. Na úrovni okresu a města měl být rozpracován na čtyři měsíce a měl např. daleko více umožňovat svobodu projevu a kritiky.⁹⁷

Koncem září byly také známy první výsledky jednání Václava Němce s představiteli polské a sovětské armády. Vyšel z nich společný požadavek, kterým mělo být navázání styku s lidmi

⁹¹ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 81, inv. č. 94, Zápis z mimořádného předsednictva OV KSČ ze dne 6. září 1968, s. 2–4.

⁹² SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 408, inv. č. 334, Zápis ze zasedání pléna MěV ze dne 13. září 1968.

⁹³ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 16, inv. č. 50, Zápis z 6. zasedání pléna OV KSČ ze dne 16. září 1968, s. 1, 49, 57, 68.

⁹⁴ Svazek pamětní knihy města Hradec Králové z roku 1968, s. 450.

⁹⁵ Jen hradecká okresní organizace obdržela 212 přihlášek, z nichž přijala 46 nových členů.

⁹⁶ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 16, inv. č. 50, Zápis z 6. zasedání pléna OV KSČ ze dne 16. září 1968, s. 43, 51–58.

⁹⁷ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 81, inv. č. 94, Zápis z 15. zasedání předsednictva OV KSČ ze dne 24. září 1968, s. 2–4.

v okrese a výměna názorů na politickou situaci. Řeč přišla také na podmínky, které byly domluveny v Moskvě. „Ptali se nás, jestli známe obsah těchto rozhovorů, my že neznáme, oni říkali to je potom těžké.⁹⁸

Cílem okresní organizace bylo v tomto období nadále uplatňovat svoji vedoucí úlohu na základě důvěry občanů. V současné situaci došlo také k semknutí lidí, v čemž chtěla KSČ pokračovat. Mimořádně důležité bylo věnovat pozornost mládeži a podpořit snahu při jejím rozvoji. Při normalizaci a konsolidaci poměrů mělo podle moskevských dohod významnou úlohu zavedení pořádku v národním hospodářství, jehož zanedbávání by mohlo vést k závažným sociálním důsledkům.⁹⁹ V tomto období bylo také potřeba zlepšit informační systém, který by zkoumal zájmy, názory a potřeby lidí, zároveň by znal i ovlivňoval veřejné mínění.¹⁰⁰

V říjnu se mimo jiné hojně probíral i návrh na federalizaci republiky, s jehož uskutečněním vyslovalo plénum OV souhlas. Zároveň vzhledem k 50. výročí vzniku republiky považovalo za vhodné 28. října vydat zásadní prohlášení.¹⁰¹ Dalším tématem byly i nové stanovy strany.¹⁰² Řešil se také dosavadní stav normalizace ve městě, který se věnoval několika bodům. V oblasti plnění plánu bylo snížení výkonů po srpnových událostech vyrovnáno, podařilo se ustálit situaci v zásobování potravinami. Naopak problémem byl nedostatek textilního a stavebního materiálu, nejvážnější stav byl v zásobování domácností uhlím. Poměrně rychle se ve městě normalizoval kulturní život a již od září se pravidelně konaly kulturní akce, podobně na tom byla i činnost společenských organizací. Probíhaly také besedy s občany, jejichž obsahem bylo projednání akčního programu v souvislosti s dalším rozvojem města.¹⁰³

S blížícím se 50. výročím vzniku republiky se v Hradci Králové vyskytly i nacionální tendence. Na Leninově (dříve a dnes Masarykově) náměstí se objevil např. obraz T. G. Masaryka

⁹⁸ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 81, inv. č. 94, Zápis z 15. zasedání předsednictva OV KSČ ze dne 24. září 1968, s. 7–8.

⁹⁹ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 81, inv. č. 94, Zápis z 15. předsednictva OV KSČ ze dne 8. října 1968, s. 68–70.

¹⁰⁰ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 418, inv. č. 356, Návrh opatření další činnosti MěV.

¹⁰¹ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 16, inv. č. 50, Zápis ze 7. zasedání pléna OV KSČ ze dne 11. října, s. 48.

¹⁰² SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 408, inv. č. 334, Zápis z plenárního zasedání MěV 17. října 1968, s. 1–11.

¹⁰³ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 418, inv. č. 356, Stav v normalizaci hospodářského, kulturního a společenského života ve městě.

na koni nebo zelená vlajka¹⁰⁴. Obyvatelé navíc tyto tendence vnímali kladně a byl vyvíjen tlak na obnovu pomníku T. G. M. a přejmenování náměstí.¹⁰⁵

Na konci října a v první polovině listopadu se OV zabýval zejména výsledky besed s představiteli cizích armád na našem území. Ze ZO se v souvislosti s těmito událostmi začaly objevovat také hlasy, které odsuzovaly formování různých frakčních skupin ve straně, v nichž viděli nebezpečí pro další politický vývoj společnosti. Nebezpečí bylo také spatřováno v besedách podobného rázu, jako byla např. beseda starých členů strany. „Snad všechny nás v posledních týdnech vzrušily, zaujaly a většinou rozhořčily takzvané aktivity zaslužilých členů strany a zejména rezoluce z těchto aktivů, plné pomluv a polopravd a ochotně předávané různým zahraničním rozhlasovým stanicím. Dnes již je prokazatelně jasné, že šlo o organizovanou frakční činnost, při které bylo zneužito názorů části starých členů strany k pomlouvání celého polednového vývoje u nás.“¹⁰⁶ Ti následně obdrželi i dopis, ve kterém se píše: „Strana, kterou jste budovali, vedli, udělala mnoho dobrého pro náš lid i v těch nejtěžších dobách. Za vaší prací ve straně byla však i léta padesátá něco více než despotismus, vláda jedince, které jste vy, staří zkušení a zasloužilí, mlčeli s rukama v klíně, hlídali své sousedy, aby váš názor, který v soukromí byl jiný při hlasování, se nedostal k těm, kteří měli moc.“¹⁰⁷

V závěru roku bylo hlavním cílem rozpracovat realizaci listopadového¹⁰⁸ a prosincového pléna¹⁰⁹ ÚV KSČ. Vzniklo tak rozpracování tematického a časového plánu práce na období do června 1969, který měl být součástí akčního programu. Za rozhodující bylo shledáno rozvíjení

¹⁰⁴ Vnímána jako vlajka agrárníků.

¹⁰⁵ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 418, inv. č. 356, Zápis ze 16. zasedání předsednictva MěV KSČ ze dne 31. října 1968, s. 2–3.

¹⁰⁶ HEROLD, J.: *Jaro, invaze a normalizace na Královéhradecku*, s. 64.

¹⁰⁷ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 16, inv. č. 50, Zápis z 8. zasedání pléna OV KSČ ze dne 13. listopadu 1968, s. 74–76.

¹⁰⁸ Listopadové plénum shledalo jako hlavní nebezpečí ve straně antisocialistické síly a pravicový oportunismus. Byl také vytvořen výkonný výbor, do něhož byl také zvolen Gustav Husák. Pro řízení stranické práce bylo také ustanoveno politbyro, které mělo zmařit pravicové záměry a rozštěpit KSČ podle národnostního hlediska.

¹⁰⁹ Prosincové plénum se zabývalo institucionálním uspořádáním vládních orgánů v československé federaci, dále organizačním a kádrovým opatřením a hlavními problémy a úkoly hospodářské politiky v současném období. Plénum také projednalo návrhy na členy KSČ, které doporučilo do vládních funkcí. V závěru schválilo usnesení k hlavním výsledkům, problémům a úkolům hospodářské politiky a k institucionálnímu uspořádání orgánů v československé federaci.

pozitivních stránek socialismu, zabezpečení rozvoje ekonomiky, socialistické demokracie a upevňování vedoucí úlohy strany.¹¹⁰

¹¹⁰ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 81, inv. č. 94, Zápis z 21. předsednictva OV KSČ ze dne 17. prosince 1968, s. 36–39.

3. Okresní výbor KSČ v letech 1969–1971

Pro změny v OV byl poměrně zásadní rok 1968, kdy došlo k novému uspořádání aparátu. Vznikla celkem čtyři nová oddělení, která byla podřízena předsednictvu OV. Jednalo se o politicko-organizační oddělení, oddělení hospodářské, kádrové a členské evidence, ideologické oddělení a oddělení národohospodářské politiky.¹¹¹

Politicko-organizační oddělení připravovalo zobecňování stranické práce a sledovalo, jak se uplatňují leninské normy ve stranickém životě. Sjednocovalo úsilí pracovníků OV v plnění hlavních politických úkolů a organizovalo jednotný postup při řízení ZO a kádrové politiky v okrese. Oddělení kádrové a členské evidence bylo řízeno politicko-organizačním tajemníkem OV prostřednictvím vedoucího oddělení. Vedlo evidenci členů a vydávalo členské průkazy, zodpovídalo za hospodaření okresní organizace. Ideologické oddělení organizovalo ideově výchovnou práci, předkládalo návrhy na organizaci stranické výchovy, pečovalo o okresní tisk a politickou literaturu. Oddělení hospodářské politiky sledovalo materiální potřeby a sociální zájmy pracujících, provádělo analýzy v ekonomické sféře a předkládalo návrhy na její řešení.¹¹²

Kromě nových oddělení vznikaly také nové komise volené plénem, které prováděly hodnocení situace v určitých oblastech stranické činnosti a předkládaly návrhy na řešení. Vznikla tak komise pro řízení stranické práce, pro národohospodářskou politiku, ideologická, pro práci s mládeží, pro informace a průzkum. Počet členů v komisích se pohyboval mezi 10–15 členy.¹¹³

Okresní organizace strany měla k 31. prosinci 1968 22 053 členů v 596 ZO. V porovnání s předchozím rokem to bylo o 437 členů méně.¹¹⁴

Pozici předsedy OV i nadále zastával L. Rytíř, vedoucím tajemníkem zůstal V. Němec.¹¹⁵

3.1 Poslední měsíce polednového vývoje

Okresní výbor po novém roce projednal stanovisko ÚV k současné vnitropolitické situaci, se kterým vyslovil jednomyslný souhlas a přijal opatření na jeho zabezpečení v podmínkách okresu. Členové OV také vyslovili své názory na příčiny současné situace. Cesty v řešení situace

¹¹¹ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), č. arch. pom. 1724, Inventář, s. VI.

¹¹² Tamtéž.

¹¹³ Tamtéž, s. VII.

¹¹⁴ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 82, inv. č. 95, Statistická zpráva o složení okresní organizace k 31. prosinci 1968.

¹¹⁵ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 82, inv. č. 95, Zápis z 25. předsednictva OV KSČ ze dne 11. února 1969.

viděli především v aktivním postupu stranických orgánů a v plnění rezoluce listopadového pléna ÚV. Důraz byl také kladen na rychlejší informování nižších stranických organizací. Plénum OV se také zabývalo nedostatky v práci ÚV. Jak již bylo poznamenáno, jako vážný problém shledávalo absenci včasné a objektivní informovanosti. ÚV by se měl více zaměřit na rychlé předávání informací krajským, okresním a národním organizacím. Podle názoru OV by měl ÚV do budoucna projevit také více akceschopnosti a rozhodnosti, než tomu bylo doposud. Plénum se také vyjádřilo k tématu konsolidace, kde by prospělo účinnější využívání sdělovacích prostředků předními představiteli politického života. Poslední problém vnitropolitické situace, která nepřispívá ke klidu obyvatelstva, plénum spatřovalo ve vyřešení hospodářských otázek.¹¹⁶

Při realizaci listopadového a prosincového pléna měl OV vycházet z několika bodů. V první řadě se mělo jednat o jejich propracování na místní podmínky. V úsilí o konsolidaci mělo být prvořadým úkolem obracet politickou aktivitu směrem k problémům národního hospodářství. Dalším východiskem měla být samotná činnost stranických orgánů a organizací a práce komunistů ve státních, hospodářských orgánech.¹¹⁷

V oblasti stranické práce se měl OV zaměřit na zajištění „správných vztahů“ mezi plénem a nižšími stranickými organizacemi. V činnosti orgánů bylo zapotřebí čelit narušování jednoty strany a aktivně čelit porušování zásad demokratického centralismu. Mimořádná péče měla být věnována kádrové práci uvnitř strany. V souvislosti s kádrovým pořádkem bylo zapotřebí vymezit pravomoci mezi OV a MěV. V neposlední řadě se měla pozornost zaměřit na získávání nových členů ze všech společenských tříd, zejména ale z řad mladých lidí. Do budoucna se měly i nadále rozvíjet pozitivní rysy polednové politiky. Za výchozí dokument pro činnost okresní organizace byl i nadále považován akční program.¹¹⁸

Po úvodním lednovém plénu se organizace MěV zaměřily na svou vlastní činnost. Předsednictvo řešilo organizační záležitosti týkající se ZO, např. zrušení ZO nebo jejich sloučení. Prakticky každá schůze předsednictva se zabývala kádrovými záležitostmi, především navrhováním do funkcí různých organizací. Mimo to také předsednictvo zajišťovalo přípravu

¹¹⁶ SOkA HK, f. HK – KSC (ov), k. 16, inv. č. 51, Zápis z 10. zasedání OV KSC ze dne 6. ledna 1969, s. 3–4.

¹¹⁷ SOkA HK, f. HK – KSC (ov), k. 16, inv. č. 51, Návrh realizace listopadového a prosincového pléna ÚV KSC z roku 1968, s. 1–2.

¹¹⁸ Tamtéž, s. 2–4.

plenárních zasedání OV. Hojně diskutovaným tématem byla také činnost novin Nové Hradecko a posuzovaly se i hospodářské výsledky z minulého roku a vývojové tendence pro rok 1969.¹¹⁹

Mimořádnou činnost okresních organizací si pak vyžádaly až události, která se odehrály koncem března v souvislosti s hokejovým utkáním Československa a Sovětského svazu na mistrovství světa. Výsledkem jednání předsednictva byl dopis ÚV, dopis místním (MV), celozávodním výborům (CZV) a základním organizacím KSČ.¹²⁰ „Předsednictvo [...] odsuzuje činy, jež ve svých důsledcích hanobí dobré jméno naší republiky a vážně poškozují snahu stranických orgánů pokračovat v pozitivním řešení složitých úkolů socialistické výstavby i obnovení a upevňování vnějších vztahů se socialistickými zeměmi, zvláště se Sovětským svazem.“ Předsednictvo zároveň přijalo opatření k zajištění klidu a pořádku v okrese prostřednictvím komunistů v národních výborech a bezpečnostních orgánech.¹²¹ „Jsme přesvědčeni, že většina lidí, kteří vyšli do ulic z radosti nad sportovním vítězstvím, nemá nic společného s vandalským útokem a nekulturním počínáním určité části lidí.“¹²² Stejný postoj zaujalo i plénum OV, které se sešlo den po zasedání předsednictva.¹²³

Na konci března se také sešel aktiv předválečných a zasloužilých členů KSČ královéhradeckého okresu, který vydal prohlášení, ve kterém se plně postavil za listopadovou rezoluci ÚV a další usnesení ke konsolidaci politických poměrů. Pozastavil se nad tím, že tato usnesení nejsou v plné míře respektována některými funkcionáři i členy ÚV. Zároveň také kritizoval hromadné sdělovací prostředky, v jejichž činnosti se po listopadovém zasedání ÚV nic nezměnilo. Kritizovalo se především to, že udržují čtenáře ve falešných iluzích a v rozporu s linií strany.¹²⁴

Vzhledem k dubnovému předložení statistické zprávy o složení okresní organizace¹²⁵ ke konci minulého roku předsednictvo ve svém usnesení znovu zdůraznilo, že je zapotřebí zaměřit se na výběr nových členů a rozšíření organizace z řad mladých dělníků, členů JZD i příslušníků

¹¹⁹ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 82, inv. č. 95, Zápis z 25. předsednictva OV KSČ ze dne 11. února 1969. – Zápis z 26. předsednictva OV KSČ ze dne 25. února 1969. – Zápis z 27. předsednictva OV KSČ ze dne 11. března 1969.

¹²⁰ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 82, inv. č. 95, Zápis z mimořádného předsednictva OV KSČ ze dne 2. dubna 1969.

¹²¹ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 82, inv. č. 95, Dopis Ústřednímu výboru KSČ.

¹²² SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 82, inv. č. 95, Prohlášení předsednictva OV KSČ.

¹²³ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 17, inv. č. 51, Zápis z mimořádného pléna OV KSČ ze dne 3. dubna 1969.

¹²⁴ Svazek pamětní knihy města Hradec Králové z roku 1969, s. 173–175.

¹²⁵ Stav členů jsme zmiňovaly výše.

inteligence. Samotná péče měla být zaměřena na výchovu nových členů, prostřednictvím zařazování do internátních kurzů nebo získáváním do Klubu mladých komunistů.¹²⁶

Na zasedání pléna ÚV ze 17. dubna¹²⁷ reagovalo hned o den později plénum OV, které se sešlo, aby projednávalo výsledky tohoto důležitého mezníku pro další vývoj. OV vyslovil novému vedení podporu a slíbil důslednou realizaci listopadové rezoluce. Na novém vedení strany OV ocenil především to, že je odhodláno vést boj proti pravicovým oportunistům uvnitř strany, což bylo považováno za nesmírně důležité, jelikož se jednalo o důvod, proč dochází ke štěpení strany. Nové vedení strany bylo také shledáno jako rozhodné a jednotné.¹²⁸

3.2 Počátky konsolidace

Ačkoliv byly výsledky dubnového pléna s napětím očekávány, období po změnách ve vedení strany bylo v okrese relativně klidné. Přesto někteří členové požádali o zrušení členství, hovoříme ale pouze jen o desítkách případů. Gustav Husák byl nejprve přijat s rozporuplnými pocity, nicméně jeho projev byl mezi členy hodnocen vcelku kladně. V souvislosti s dubnovými změnami se převážná část národních výborů i poslanců postavila za usnesení listopadového pléna ÚV. Národní výbory okresu patřily mezi nejlepší v kraji i přesto, že aktivita poslanců byla od konce roku 1967 velmi nízká. Po dubnovém plénu se zvýšila i činnost OV NF, který se snažil o rozšíření sítě místních výborů. Přesto v tomto období v okrese byly pouze čtyři místní a osm městských výborů NF.¹²⁹

S výsledkem květnového pléna byl OV seznámen na samotném konci měsíce, na začátku června se plénum věnovalo jeho rozpracování na podmínky okresu.¹³⁰ Jednalo se celkem o pět hlavních úkolů. Zcela základní mělo být obnovení jednoty okresní organizace a zvýšení

¹²⁶ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 82, inv. č. 95, Zápis z 25. předsednictva OV KSČ ze dne 8. dubna 1969, s. 3.

¹²⁷ Plénum ÚV projednalo politickou situaci strany a organizační a kádrové otázky. Bylo zvoleno nové jedenáctičlenné předsednictvo. Prvním tajemníkem ÚV KSČ by zvolen G. Husák. Těmito změnami se zároveň otevřela cesta pro následující konsolidaci.

¹²⁸ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 17, inv. č. 51, Zápis z mimořádného zasedání OV KSČ ze dne 18. dubna 1969, s. 1–7.

¹²⁹ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 82, inv. č. 95, Vývoj politické situace v okrese Hradec Králové po dubnovém plenárním zasedání ÚV KSČ, s. 1–4.

¹³⁰ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 17, inv. č. 51, Zápis z rozšířeného pléna OV KSČ ze dne 31. května 1969.

akceschopnosti všech stranických orgánů a ZO. K tomu se měl realizovat plán stranické výchovy na všech úrovních organizace.¹³¹

V NF, společenských organizacích a státních orgánech na ekonomickém a kulturním úseku měla být obnovena vedoucí úloha strany. V mimostranických orgánech se měla obnovit jejich aktivní činnost. Bylo také potřeba zajistit neustálý kontakt s komunisty v těchto orgánech. Dále bylo třeba řešit ekonomické problémy v národním hospodářství, upevnit funkci státních orgánů a upevňovat vztahy k Sovětskému svazu a socialistickým zemím.¹³²

Plénum také rozhodlo o změně systematizace aparátu. Základní změnou bylo, že se zvýšila úloha MěV, v jehož čele stojí předseda a dva tajemníci – organizační a ideologický. MěV tímto také získal právo řídit všechny ZO na území města mimo celozávodní výbory ZVÚ, Tesla, Gumokov a ČKD. V aparátu OV byl ustaven úsek národohospodářské politiky strany v čele s tajemníkem a dvěma pracovníky. Úsek informace přechází pod vedoucího tajemníka s tím, že se obnovila funkce pomocníka vedoucího tajemníka, který bude zodpovídat za práci komunistů ve státním aparátu. Na politicko-organizačním úseku bude jeden pracovník pro politický systém. Zmíněné změny si vyžádaly také zvýšení počtu politických pracovníků z 33 na 36. Na OV navíc nyní budou tedy čtyři tajemníci a jeden vedoucí politicko-organizačního oddělení.¹³³ Plénum navíc také na návrh předsedy L. Rytíře zrušil funkci předsedy OV.¹³⁴ První změny se odehrály např. i v novinách, kde došlo ke jmenování nového šéfredaktora Nového Hradecka, kterým se stal Vladimír Jirsák.¹³⁵

Po prvním pololetí roku 1969 můžeme také shledat změny ve stavu okresní organizace. Na začátku roku měl OV 22 053 členů, na konci červa to bylo méně, konkrétně 21 120. Pokles členů vznikl nejčastěji zrušením členství, úmrtím nebo vyřazením členů do jiných organizací. V prvním pololetí OKRK vyloučila 314 členů. Celkově tedy ze strany odešlo téměř stejně lidí jako za celý

¹³¹ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 17, inv. č. 51, Zápis z 12. zasedání pléna OV KSČ ze dne 3. a 4. června 1969, s. 42–45.

¹³² Tamtéž, s. 46–47.

¹³³ Tamtéž, s. 49–50.

¹³⁴ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 17, inv. č. 51, Zápis z 13. zasedání pléna OV KSČ ze dne 30. června 1969, s. 70.

¹³⁵ HEROLD, J.: *Jaro, invaze a normalizace na Královéhradecku*, s. 82.

předchozí rok. Nejčastějším důvodem pro zrušení členství bylo neplnění stranických povinností a nechápání politiky strany.¹³⁶

Co se týče situace v okresních organizacích vzhledem ke květnovému plénu ÚV a červnovému zasedání OV, ta byla z počátku druhé poloviny roku následující. Diskuze, které proběhly v ZO, převážně podporovaly usnesení ÚV z května. Až na výjimky se nevyskytl žádný nesouhlas. Pokud ano, jednalo se o jednotlivce, kteří následně vystoupili ze strany. V některých stranických organizacích ale vznikly připomínky k některým závěrům květnového pléna a červnového zasedání OV. Problémem v ZO bylo to, že sice projednaly závěry květnového pléna, ale nepokusily se je realizovat ve vlastních podmínkách.¹³⁷

V souvislosti s blížícími se srpnovými dny byla aktuální otázka bezpečnosti. Na některých místech se začaly objevovat např. protistátní letáky, které vyzývaly k nejrůznějším akcím v období posledního srpnového týdne. Z těchto důvodů byla přijata některé opatření, která měla zajistit co nejmenší problémy v těchto dnech. Došlo např. k obsazení vytipovaných objektů, které byly střeženy bezpečností, armádou a Lidovými milicemi (LM).¹³⁸ Průběh prvního výročí okupace byl na Královéhradecku nakonec poměrně klidný a nedošlo k závažnějším problémům. Nejčastější formou odporu byla protisovětská hesla, došlo také k rozbití okna příslušníků LM. V zaměstnání se projevovaly snahy pracovníků o pětiminutové zastavení práce, lidé také chodili do práce v černém.¹³⁹ Z těchto informací je patrné, že se Hradecko zkonsolidovalo poměrně brzy, jelikož v některých dalších městech pořádkové síly masakrovaly ty, kteří projevovali svůj nesouhlas. Dokonce i složky LM z Hradce Králové se podílely na „obnovení pořádku“ v Praze.¹⁴⁰

V září OV, ORKR a stranický aktiv reagovaly na jednání a závěry pléna ÚV¹⁴¹, které zrušilo usnesení ÚV z 19. července 1968 o neúčasti KSČ na varšavské schůzce a usnesení předsednictva ÚV z 21. srpna 1968 ke vojsk vstupu Varšavské smlouvy.¹⁴² OV vyslovil plný souhlas a podporu s tímto rozhodnutím a poznamenal, jak velkou chybou byla neúčast na varšavské

¹³⁶ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 82, inv. č. 95, Informační zpráva o stavu okresní organizace KSČ v I. pololetí 1969.

¹³⁷ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 17, inv. č. 51, Zápis ze 14. zasedání pléna OV KSČ ze dne 14. srpna 1969, s. 4–6.

¹³⁸ Tamtéž, s. 9–11.

¹³⁹ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 82, inv. č. 95, Zápis z mimořádného předsednictva OV KSČ ze dne 22. srpna 1969, s. 2–9, 13–14.

¹⁴⁰ HEROLD, J.: *Jaro, invaze a normalizace na Královéhradecku*, s. 78.

¹⁴¹ Plénum ÚV KSČ ze 25. a 26. září zrušilo také usnesení předsednictva ÚV KSČ z 21. srpna 1968 ke vstupu vojsk Varšavské smlouvy na území Československa, dále také odmítlo tzv. Vysočanský sjezd z 22. srpna 1968.

¹⁴² *Dějiny Komunistické strany Československa v datech*. Svoboda Praha 1984, s. 758.

schůzce. „Stejně tak to bylo i s tzv. Vysočanským XIV. sjezdem, který připravily pravicové oportunistické skupiny pro své záměry.“¹⁴³

Ke konci září známe také další stav v OV. K 1. červenci měla okresní organizace 21 120 členů, na konci září to bylo 20 699, což znamená další pokles o 511 členů, z nichž ZO zrušily členství ve 410 případech.¹⁴⁴

Na základě zářijového pléna mělo v OV dojít k posílení aparátu politicky pevnými pracovníky. Měla se řešit situace v ZO, jejichž členové odmítají uznávat a plnit linii vyšších stranických orgánů. V souvislosti s hodnocením nomenklaturních kádrů se mělo začít přihlížet k politickým postojům od ledna 1968 do současné doby.¹⁴⁵

OV měl k novým kádrovým pořádkům také připomínky. Jeho kritika byla směřována především na KV kvůli jeho malé iniciativě a tím nedostatečnému vedení krajské organizace. Současně byly předkládány připomínky k minulé práci vedoucího tajemníka KV Štěpána¹⁴⁶. V neposlední řadě byla kritizována práce KV s tím, že se izoluje a nevystupuje na veřejnosti. Předsednictvo OV tyto připomínky předložilo KV.¹⁴⁷

Pro plnění úkolů vyplývajících ze zářijového pléna ÚV předsednictvo OV schválilo některé změny v aparátu. Základní dělba práce byla nyní rozdělena mezi ideologický úsek, průmyslový úsek, zemědělský úsek a organizační oddělení. Na všechny úseky dohlížel vedoucí tajemník OV.¹⁴⁸ V závěru roku došlo ke změně na pozici tajemníka pro zemědělství, kdy Oldřicha Vaníčka vystřídal Josef Višňák.¹⁴⁹

V prosinci se plénium zabývalo plněním usnesení ÚV ze září v podmínkách okresní organizace. Přesto, že usnesení nebyla plněna dostatečně, došlo k určitému vzrůstu a rozšíření aktivity. Celá řada organizací ale i nadále zůstávala pasivní a neřešila místní politické, společenské a hospodářské problémy. Důsledky tohoto jednání se pak projevovaly v názorové nejednotnosti na

¹⁴³ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 17, inv. č. 51, Zápis z mimořádného zasedání rozšířeného pléna OV KSČ dne 28. září 1969, s. 36–37.

¹⁴⁴ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 83, inv. č. 95, Informace o stavu okresní organizace ve III. čtvrtletí 1969.

¹⁴⁵ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 17, inv. č. 51, Zápis z mimořádného zasedání rozšířeného pléna OV KSČ dne 28. září 1969, s. 37.

¹⁴⁶ Jméno se nám bohužel nepodařilo dohledat.

¹⁴⁷ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 17, inv. č. 51, Zápis z 16. zasedání pléna OV KSČ ze dne 9. října 1969, s. 115.

¹⁴⁸ Tamtéž, s. 133.

¹⁴⁹ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 17, inv. č. 51, Schválení Josefa Višňáka do funkce tajemníka OV KSČ pro zemědělství, s. 6.

základní principy vnitrostranického života, nedodržování stanov a nedostatečné řešení hospodářských nedostatků. Z tohoto důvodu bylo zapotřebí vytvořit aktiv zástupců OV pro každou ZO. Členové tohoto aktivu měli za úkol v ZO uvést do života usnesení ÚV. Jednalo se především o vypracování plánu práce, rozpracování rozboru chybných usnesení, dokončení kádrových výborů ZO a zpevňování celé členské základny, což bylo shledáno jako základní předpoklad pro úspěšné provedení výměny stranických průkazů.¹⁵⁰

Na konci roku měly okresní organizace dohromady 19 956 členů v 586 ZO. V porovnání s rokem 1968 to tedy bylo o 2 097 členů strany méně. Během roku bylo zrušeno členství v 1 065 případech, přímo bylo vyloučeno 7 členů.¹⁵¹

3.3 Rok konsolidace a výměny stranických legitimací

Po novém roce bylo základním cílem podat OV informaci k výměně stranických legitimací, projednat komplex kádrových otázek vyplývajících z usnesení pléna OV a projednat návrh práce. Cílem výměny stranických legitimací je očištění strany od pravicových oportunistů a aktivizace komunistů v ZO. Mělo tedy dojít k pohovorům se všemi členy, jejichž obsahem bude posouzení minulých politických postojů. Způsob výměny legitimací bude prováděn od shora dolů, tedy od ÚV až po nejnižší stranické organizace. Výměna stranických legitimací měla probíhat způsobem, kdy vyšší stranický orgán vyšle svého zástupce do nižšího orgánu, který bude odpovědný za dodržení obsahu i organizaci výměny legitimací. V ZO, kde OV nemá záruku zdárného průběhu, bude utvořena skupina složená ze zástupců OV nebo OV a ZO a výměna bude probíhat přímo.¹⁵²

Rok 1970 se měl také stát rokem konsolidace ve straně a ve všech oblastech hospodářského a politického života. Základem mělo být sjednocení strany na principech marxismu-leninismu a na linii vytyčené květnovým a zářijovým plénem ÚV z minulého roku. OV se k zabezpečení těchto úkolů musí zaměřit na zlepšení činnosti nižších stranických orgánů a ZO. V tom by měl pomoci hlavně nově ustavený sbor instruktorů. Právě výměna členských legitimací měla zajistit zlepšení aktivity všech organizací. V období provádění stranických legitimací tedy OV bude usilovat o to, aby v komunistické straně zůstali lidé, pro které nebude obtížné dodržovat stanovy strany a plnit

¹⁵⁰ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 17, inv. č. 51, Usnesení z pléna OV KSČ ze dne 15. prosince 1969, s. 1–2.

¹⁵¹ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 84, inv. č. 96, Statistická zpráva o složení okresní organizace k 31. prosinci 1969.

¹⁵² SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 18, inv. č. 52, Referát Václava Němce, vedoucího tajemníka, na OV KSČ dne 16. ledna 1970, s. 1, 9.

povinnosti, které z nich vyplývají. V okrese se výměna uskuteční v 584 ZO a bude uskutečněno 19 956 pohovorů.¹⁵³

Výměna stranických legitimací tedy byla zcela jednoznačně nejdůležitějším úkolem pro rok 1970. Z plánu práce ale vyplývají i další úkoly. V oblasti života strany se jednalo také o doplnění členské základny hlavně z řad dělníků, nebo zkvalitnění činnosti komunistů v kulturní oblasti. V oblasti společenských organizací, NF a státních orgánech měla pokračovat vnitropolitická konsolidace a měl se posílit vliv těchto organizací na celou společnost. Zvláštní pozornost měla být věnována odborovému a mládežnickému hnutí. Od komunistů a národních výborů se očekával větší podíl na konsolidaci politického a ekonomického života. V ekonomické oblasti mělo dojít k prohloubení práce s lidmi a rozvíjení jejich tvůrčí iniciativy jako základní metody řídicí práce na všech stupních politického a hospodářského vedení.¹⁵⁴

Výměna stranických legitimací ale v okrese neprobíhala tak, jak byla z hlediska časových termínů naplánována. K 23. březnu bylo provedeno zatím pouze 400 pohovorů se členy OV, OKRK a s instruktory pro ZO, kteří následně měli provádět pohovory v ZO. Ve všech případech bylo doporučeno vydat legitimaci. V souvislosti s výměnami bylo zdůrazněno, že je zapotřebí nejprve vycházet z informací od ZO a až poté přistoupit k pohovoru. V ZO zároveň mohly pohovory začít až tehdy, když organizace provedly rozbor své vlastní práce a vyrovnaly se s nesprávnými usneseními. V tomto období více než 50 % ZO tento požadavek nesplnilo.¹⁵⁵

Stav OV byl na konci prvního čtvrtletí roku takový, že došlo opět k poklesu členské základny, konkrétně o 268 členů, na 19 688. Údaje z informační zprávy ale zároveň uvádějí, že během prvních tří měsíců v roce bylo zrušeno členství 359 členům, z nichž bylo 19 vyloučeno. Přijato bylo pouze 14 členů.¹⁵⁶

¹⁵³ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 18, inv. č. 52, Zápis z 19. zasedání pléna OV KSČ ze dne 9. února 1970, s. 15–19.

¹⁵⁴ Tamtéž, s. 25–26.

¹⁵⁵ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 18, inv. č. 52, Zápis z 12. zasedání pléna OV KSČ ze dne 23. března 1970, s. 7–10.

¹⁵⁶ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 84, inv. č. 96, Informační zpráva o stavu okresní organizace za I. čtvrtletí roku 1970.

V průběhu května byly dokončeny pohovory s instruktory. V této době již také pravidelně probíhaly pohovory ve všech oblastech¹⁵⁷. Výsledek první etapy pohovorů zároveň ale ukázal, že splnění usnesení z dubnového ÚV je ohroženo nedostatečnou znalostí a realizací dopisu ÚV u jednotlivých členů ZO. Jako problém byla shledána nekonkrétnost politických rozborů, které byly provedeny v ZO. Pohovory byly často také zahajovány bez vědomí předsednictva OV, které následně přijalo závěr, že bez souhlasu pověřeného tajemníka nebo pracovníka nesmí být pohovory zahájeny.¹⁵⁸

Dne 1. června došlo také k zásadní změně v aparátu OV, kdy byl na návrh KV z pozice vedoucího tajemníka OV odvolán V. Němec, kterého nahradil dosavadní tajemník KV Vojtěch Říha.¹⁵⁹

V červnu předsednictvo také vypracovalo nový návrh kádrového pořádku pro OV,¹⁶⁰ který následně schválilo plénum. Nový kádrový pořádek změnil zásady předkládání a projednávání kádrových návrhů ve stranických orgánech OV, zásady pro jejich zpracování a také vymezil a určil funkce stranických orgánů OV. OV měl zajistit, aby se nově propracovaný kádrový pořádek rozšířil formou brožury do všech stranických organizací. Tyto organizace pak na základě nového kádrového pořádku měly podle schválených zásad pléna ÚV zabezpečit plnění kádrové politiky v místě svého působení. OV měl také kádrový pořádek projednat s předsedy MěV, MV, CZV, ZO a vedoucími pracovníky státních, hospodářských, společenských orgánů a organizací.¹⁶¹

V červenci došlo k dalšímu hodnocení průběhu výměny stranických legitimací. Ještě předtím ale považují za důležité uvést, že na členství rezignovalo 16 členů a kandidátů OV a 13

¹⁵⁷ Pohovory byly rozděleny podle jednotlivých úseků: na úseku zemědělství, organizací JZD, vesnických organizací, státních statků, zemědělských nákupních závodů, státních rybářství byly zatím provedeny pohovory s 1 444 členy, 1 383 bylo doporučeno vydat legitimaci; v oblasti školství, vědy, výzkumu, zdravotnictví a sociální péče, kultury, osvěty a tělesné výchovy proběhlo 142 pohovorů, 137 bylo doporučeno vydat novou legitimaci; v oblasti národních výborů, prokuratury, bezpečnosti, okresních a krajských orgánů se uskutečnilo 113 pohovorů, z nichž v jedno případě nebylo doporučeno vydání legitimace; v oblasti peněžnictví a pojišťovnictví, okresní a krajské statistické služby bylo doporučeno vydat legitimaci všem deseti členů, se kterými byly provedeny pohovory; v oblasti společenských organizací bylo provedeno pět pohovorů; v oblasti uličních a místních organizací se uskutečnilo 378 pohovorů, 367 členů bylo doporučeno na vydání nové legitimace.

¹⁵⁸ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 18, inv. č. 52, Zápis z 20. zasedání pléna OV KSČ ze dne 11. května 1970, s. 2–4.

¹⁵⁹ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 18, inv. č. 52, Zápis z 22. zasedání pléna OV KSČ ze dne 1. června, s. 1–21. – SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 85, inv. č. 96, Zápis z mimořádného zasedání předsednictva OV KSČ ze dne 1. června 1970.

¹⁶⁰ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 85, inv. č. 96, Zápis z 65. zasedání předsednictva OV KSČ ze dne 30. června 1970, s. 2, 128–135.

¹⁶¹ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 18, inv. č. 52, Návrh kádrového pořádku okresního výboru KSČ v Hradci Králové.

jich bylo odvoláno. Odešlo tak 50 % z celkového počtu členů a kandidátů OV. Proces stabilizace OV tak byl prakticky dovršen, jelikož zároveň probíhala kooptace pléna o komunisty, kteří plně zastávali principy marxismu-leninismu. Obdobný proces proběhl i v OKRK, ze které odešlo 6 členů, tedy 30 %. Tři členové rezignovali a tři byli odvoláni, z nichž jeden byl následně vyloučen ze strany.¹⁶²

K 30. červnu měla okresní organizace 18 774 členů, oproti konci března to bylo o 914 méně.¹⁶³ K 8. červenci pak byly provedeny pohovory s 16 363 členy strany, což bylo téměř 82 %. Rozhodnutí vydat nový průkaz bylo učiněno u 13 185 případů, nevydat průkaz u 3 178 případů, z toho u 2 446 členů bylo členství zrušeno a vyloučeno bylo 732 členů.¹⁶⁴ Neuspokojivě hodnotil OV zejména přijímání nových členů do strany, jelikož za první pololetí tohoto roku bylo přijato pouze 32 nových členů. Jako problém také vnímal to, že dochází ke snižování počtu dělníků ve straně. Noví členové by tedy měli být i nadále získávání především z řad mladých dělníků.¹⁶⁵

V září se pak uskutečnilo hodnocení výsledků očisty. OV na začátku roku předpokládal, že dojde v rámci výměny stranických průkazů ke snížení přibližně o 6 000 členů. Konečný výsledek ale ukázal, že se předpokládané změny uskutečnily jen částečně. Celkově bylo ukončeno členství v 4 984 případech (25 %). Kladně byla zhodnocena očista zejména na úseku školství a kultury, kde se snížil počet členů o více než polovinu. V ostatních oblastech předpokládané výsledky splněny nebyly. Jak jsem již poznamenal, nejzávažnější byla otázka dělníků, kterých bylo v OV necelých 19 %. Výsledky pohovorů ukázaly, že se očista nepodařila, jak by si OV představoval. Znamenalo to, že v procesu očisty se bude pokračovat i nadále.¹⁶⁶

Stav okresní organizace byl po provedení většiny pohovorů následující. K 30. září měla 14 919, což znamenalo další pokles členů o 3 855.¹⁶⁷

¹⁶² SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 18, inv. č. 52, Zápis z 23. zasedání pléna OV KSČ ze dne 8. července 1970, s. 84–85.

¹⁶³ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 85, inv. č. 96, Informace o stavu okresní organizace KSČ ve II. čtvrtletí roku 1970.

¹⁶⁴ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 18, inv. č. 52, Zápis z 23. zasedání pléna OV KSČ ze dne 8. července 1970, s. 87.

¹⁶⁵ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 86, inv. č. 96, Zpráva o členských otázkách a stavu disciplinární práce v okrese Hradec Králové za I. pololetí, s. 1.

¹⁶⁶ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 87, inv. č. 96, Zpráva o vyhodnocení výsledků a k výměně členských legitimací a závěry k další činnosti okresní organizace KSČ Hradec Králové, s. 16.

¹⁶⁷ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 87, inv. č. 96, Informace o stavu okresní organizace KSČ ve III. čtvrtletí roku 1969.

Prováděné rozhovory se také staly formou masové politické práce a výrazně napomohly ke zvýšení akceschopnosti a aktivizaci celé okresní organizace, zejména té části, která byla zapojena do provádění pohovorů a do celkové činnosti spojené s výměnou členských průkazů. Nepodařilo se ale založit sbory lektorů a propagandistů. Právě to mělo být prvořadým úkolem ZO, CZV, MV a celého OV do dalších měsíců.¹⁶⁸

OV na základě schváleného kádrového pořádku postupně také prováděl hodnocení nomenklaturních kádrů. K urychlení hospodářské konsolidace bylo odvoláno 12 ředitelů závodů a vedoucích personálních útvarů, z nichž bylo šest vyloučeno ze strany. Na úseku zemědělství došlo k sedmi kádrovým změnám, ze kterých byli čtyři ředitelé vyloučeni ze strany. V národních výborech bylo odvoláno 47 poslanců a přijato 178 rezignací. Z vedoucích funkcí také bylo odvoláno 41 pracovníků. Proces konsolidace v národních výborech ale pokračoval dál. V OV NF bylo uvolněno 32 funkcionářů, následná očista v okresních orgánech si vyžádala obměnu 252 funkcionářů.¹⁶⁹

3.4 Konání okresní konference a voleb do národních výborů

Další činnost OV se zaměřovala hned na několik dalších úkolů. V první řadě se jednalo o zajištění aktivity všech členů a kandidátů OV KSČ, OKRK do tvorby politiky strany v okrese, což znamenalo aktivní účast na přípravě jednání orgánů, zajišťování přijatých usnesení v ZO atd. Pro vybudování soustavného styku a pomoci ZO se měl vybudovat stranický aktiv lektorů. Měl se také dobudovat a zkvalitnit aparát OV. Důraz byl také kladen na systém stranického vzdělávání, v této souvislosti měl být v Hradci Králové vybudován Dům stranického vzdělávání. Po dokončení výměny stranických průkazů se mělo uskutečnit přehodnocení a nové rozmístění komunistů. Každé dva roky se mělo provádět hodnocení nomenklaturních kádrů.¹⁷⁰

Na závěr roku 1969 se sešel také aktiv předválečných členů strany v Hradci Králové, který rovněž projednal a schválil dopis ÚV. „Zavazujeme se pracovat za dosažení těchto cílů dle svých sil v základních organizacích strany i ve funkcích, které ve svém věku ještě zastáváme. Vážíme si

¹⁶⁸ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 87, inv. č. 96, Zpráva o vyhodnocení výsledků a k výměně členských legitimací a závěry k další činnosti okresní organizace KSČ Hradec Králové, s. 20–21.

¹⁶⁹ Tamtéž, s. 22.

¹⁷⁰ Tamtéž, s. 26–28.

toho, že plénum ÚV KSČ kladně ocenilo dosavadní práci předválečných a zakládajících členů strany.“¹⁷¹

V úvodu následujícího roku se orgány OV tradičně zabývaly organizačními záležitostmi a směřováním politiky v následujícím období. Zřejmě nejzásadnější cíle byly vytyčeny v hospodářské oblasti, kde mělo dojít k dokončení konsolidace a k přechodu na rozvoj pětiletého plánu. Nadále mělo také probíhat hodnocení nomenklaturních kádrů.¹⁷² V následujícím průběhu roku ale byly pro OV nejzásadnější dvě události – okresní konference a volby do národních výborů.

Okresní konference 3. a 4. dubna se sešla poprvé od mimořádné konference v červnu 1968. Konference byla již zpočátku označována jako součást příprav na XIV. sjezd KSČ a jako mezník, který uzavírá jednu etapu procesu konsolidace. Již poněkolikáté OV odsoudil dění uvnitř KSČ v roce 1968 a potvrdil správnost vývoje, který začal po dubnovém plénu ÚV z roku 1969. Předmětem diskuze byla také výměna stranických legitimací, proces očisty národních výborů a organizací NF. Zápis z konference nám také shrnuje změny v OV, ze kterého během minulých dvou let nakonec odešlo 29 členů a kandidátů, z toho bylo 13 odvoláno.¹⁷³

Okresní konference také vytyčila nejzásadnější problémy, kterými by se měla zabývat v následujících letech. Jak již bylo několikrát uvedeno, OV zdaleka nebyl spokojen s množstvím členů, kteří se aktivně zapojují do realizace politiky. Nadále tedy zůstávalo cílem zvýšení aktivity členů. Po ukončení výměny stranických legitimací bylo zapotřebí také vypracovat nový plán, podle kterého by se přijímali noví členové. V rozšiřování členské základny bylo zapotřebí rozšiřovat především počet dělníků. Důraz v následném vývoji měl být kladen také na ZO, které byly shledány jako nejdůležitější články okresní organizace. Ty totiž měly prosazovat politiku komunistické strany na pracovištích a v místech bydliště. Do budoucna měl také vzniknout návrh na nové uspořádání orgánů a organizací, který by zajistil, že OV bude řídit činnost v organizacích po celém okrese.¹⁷⁴

¹⁷¹ Svazek pamětní knihy města Hradec Králové z roku 1970, s. 155–156.

¹⁷² SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 19, inv. č. 53, Zápis z 27. zasedání pléna OV KSČ ze dne 8. února 1971, s. 2, 58. – SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 88, inv. č. 97, Zápis z 88. zasedání předsednictva OV ze dne 21. ledna 1971, s. 1, 303.

¹⁷³ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 4, inv. č. 21, Zápis z okresní konference KSČ ze dne 3. a 4. dubna 1971, 15–21.

¹⁷⁴ Tamtéž, s. 318–321.

Všechny orgány a ZO měly „vést nesmířitelný boj proti všem projevům oportunistu, revizionismu a antikomunismu. Aktivně čelit všem projevům ideologické diverze. Z ideově výchovné činnosti odstraňovat živelnost, nahodilost a kampaňovitost. Dát jí cílevědomost a plánovitý charakter. Překonat resortismus a zajistit, aby se ideově výchovná činnost stala organickou součástí práce všech stranických orgánů, celého aparátu a postupně i základních organizací strany.“¹⁷⁵

Okresní konference zvolila také nový OV, ve kterém už nenajdeme žádného představitele, který by v OV působil od roku 1968. Vedoucím tajemníkem se stal V. Říha, který již dříve nahradil Václava Němce. Tajemníkem pro ideologii se stal Jaromír Pliščinský, tajemníkem pro průmysl Ludvík Hemerka, tajemníkem pro zemědělství Josef Višňák. Oproti konferenci z března 1968 se počet tajemníků navýšil ještě o politicko-organizačního tajemníka Josefa Kalendu. Předsedou OKRK se stal Jaromír Maršík.¹⁷⁶

Uvedl jsem, že okresní konference byla také označena jako příprava na XIV. sjezd KSČ, který se uskutečnil ve dnech 25. až 29. května 1971. Sjezd se zabýval činností strany a vývojem společnosti od XIII. sjezdu KSČ. Sjezd přijal jako závazné směrnice pro práci celé strany hned několik dokumentů¹⁷⁷, které známe z minulých let. Byly přijaty také směrnice k pátému pětiletému plánu na léta 1971 až 1975.¹⁷⁸

Předsednictvo OV přisoudilo uskutečněnému sjezdu „historický“ význam pro následující práci komunistické strany a s jeho výsledky měla být v několika etapách seznámena celá okresní organizace a všichni občané.¹⁷⁹ Na společném zasedání OV, OKRK, MěV a MRKR se projednávaly výsledky XIV. sjezdu, „který demonstroval vítězství strany nad oportunistickými, antisocialistickými a antisovětskými silami. Jeho internacionální charakter potvrdil nerozbornou sounáležitost naší KSČ k celému mezinárodnímu komunistickému hnutí.“ OV plně podpořil úkoly, které vyplývaly ze závěrů sjezdu, a přijal je za závazné pro další kroky okresní organizace. Pro splnění závěrů ale bylo nutné také zvýšit aktivitu v organizacích NF a u bezpartijních občanů. OV

¹⁷⁵ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 4, inv. č. 21, Zápis z okresní konference KSČ ze dne 3. a 4. dubna 1971, s. 321.

¹⁷⁶ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), č. arch. pom. 1724, Inventář, s. XXX.

¹⁷⁷ Např. Poučení z krizového vývoje ve straně a společnosti po XIII. sjezdu KSČ nebo Rezoluci k aktuálním otázkám jednoty strany.

¹⁷⁸ *Dějiny Komunistické strany Československa v datech*. Svoboda Praha 1984, s. 779.

¹⁷⁹ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 90, inv. č. 97, Zápis z mimořádného zasedání předsednictva OV KSČ ze dne 31. května 1971, s. 2, 8–11.

také uvedl, že cíle, které XIV. sjezd vytyčil, jsou splnitelné jen pomocí „těsné internacionální spolupráce se všemi socialistickými zeměmi.“¹⁸⁰

Dne 6. července projednávaly výsledky XIV. sjezdu i obě sněmovny Federálního shromáždění. Byl také projednáván a následně přijat zákon o volbách do Federálního shromáždění, který určoval i základní pravidla pro volby do zastupitelských orgánů všech stupňů.¹⁸¹

Po projednání závěrů XIV. sjezdu stanovil OV několik cílů. Můžu zmínit např. politické cíle, kdy se měla zejména zkvalitnit práce pléna OV, které se mělo stát jediným centrem politického, společenského a hospodářského dění ve městě. Kromě tohoto úkolu měl OV provést také doplnění aparátu a zhodnotit jeho pracovníky. V kádrové práci mělo případně dojít k uvolnění členů ZO, kteří by nedostatečně plnili stanovené úkoly. Cíle byly samozřejmě stanoveny i v ostatních oblastech. V oblasti stranické výchovy se jednalo třeba o pořádání roku stranické výchovy¹⁸², v oblasti průmyslu o zlepšení průmyslového rozvoje okresu.¹⁸³

Na základě usnesení předsednictva ÚV z listopadu roku 1970 byla v červnu 1971 rozpracována i zpráva o jeho plnění v oblasti kádrové práce a okresní nomenklatury, kde došlo k navýšení počtu funkcí v OV. Podle nového kádrového pořádku bylo také do konce dubna 1971 potvrzeno do vedoucích funkcí v úseku průmyslu, zemědělství, ideologie, státních orgánů a NF 381 nových pracovníků. Vzhledem k tomu, že měla být dokončena konsolidace v hospodářské oblasti, došlo ke změnám i na těchto pozicích, kde bylo z politických důvodů odvoláno 161 funkcionářů a z jiných důvodů jich odešlo 135.¹⁸⁴

Ke konci června také můžeme znovu porovnat stav v okresní organizaci. Naposledy jsme zmiňovaly stav k 30. září 1970, kdy byl počet členů 14 919. K 30. červnu to bylo 14 639 členů. Je tedy patrné, že po dokončení výměny stranických legitimací se prudký pokles členů zastavil.¹⁸⁵

¹⁸⁰ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 19, inv. č. 53, Zápis z 3. pléna OV KSČ ze dne 4. června 1971, s. 56–57.

¹⁸¹ Svazek pamětní knihy města Hradec Králové z roku 1971, s. 22.

¹⁸² Rok stranické výchovy měl čtyři témata: 1. ČSSR – socialistický stát pracujících, 2. Stanovy strany, základní zákon vnitrostranického života, 3. Zásady hospodaření politiky strany, 4. Politika přátelství a spolupráce.

¹⁸³ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 90, inv. č. 97, Program politicko-organizační, kádrové práce, ideově výchovné a hospodářské politiky, dalšího rozvoje NF, upevňování programu státní moci a zprávy po XIV. sjezdu KSČ v okrese Hradec Králové, s. 1–13.

¹⁸⁴ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 90, inv. č. 97, Zpráva o plnění usnesení PÚV KSČ ze dne 6. listopadu 1970 ke kádrové a personální práci z hlediska okresní nomenklatury, s. 1–4.

¹⁸⁵ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 91, inv. č. 97, Informace o stavu okresní organizace za II. čtvrtletí 1971.

Hlavní úkolem v druhé polovině roku byla příprava a zajištění voleb do národních výborů. Zaměření volební propagandy mělo vycházet ze závěrů XIV. sjezdu KSČ, z usnesení předsednictva ÚV a koncepce voleb do zastupitelských sborů z března 1971.¹⁸⁶ OV v přípravě voleb vypracoval zásady, podle kterých by se měly řídit jednotlivé MěstNV v královéhradeckém okrese. Zásady byly tradičně zaměřeny na jednotlivé úseky.¹⁸⁷ Pro volby do národních výborů bylo také v okrese stanoveno 15 volebních obvodů, z nichž bylo devět na vesnicích a šest ve městě Hradec Králové.¹⁸⁸

Organizace NF tedy vytyčily několik hlavních úkolů, kterých chtěly do budoucna dosáhnout. Je nutné podotknout, že z dnešního hlediska se jedná o úkoly, které nebyly nikterak více specifikované. Šlo např. o získání občanů, kteří by se podíleli na řízení a správě měst, čímž by mělo dojít k následnému prohloubení socialistické demokracie. Dále se jednalo také o zvýšení aktivity občanů za účelem zvýšení efektivity průmyslu, zemědělství, stavebnictví nebo také dopravy. Ostatní cíle se pak odvíjely od činnosti samotné KSČ. Jednalo se např. o to, aby se občané podíleli na politice KSČ a NF, měla probíhat socialistická výchova občanů. To vše mělo samozřejmě probíhat na základě marxismu-leninismu a politiky dělnické třídy.¹⁸⁹

Jako výjimku ve volebním plánu můžeme označit ekonomickou oblast, která měla vycházet z cílů pětiletého plánu. Mělo dojít ke stabilizaci cen nebo zlepšení důchodového systému. Příjmy obyvatelstva měly ročně vzrůst o 5 %. Pozornost měla být věnována také zásobování zbožím krátkodobé a denní spotřeby. K rozvoji mělo dojít také v oblasti placených a neplacených služeb. V oblasti, která spadala pod národní výbory, se měla zlepšit bytová výstavba a celkový rozvoj služeb pro obyvatelstvo. Hlavním úkolem národních výborů měl být rozvoj služeb, které by ulehčily práci zaměstnaných žen. To jsou ale jen některé úkoly, kterými se měly národní výbory a NF zabývat do budoucna.¹⁹⁰

Ještě předtím, než se dostaneme k volbám, zmíním stav okresní organizace ke konci třetího čtvrtletí roku 1971. K 30. září měla okresní organizace 14 575 členů, oproti posledním údajům i

¹⁸⁶ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 91, inv. č. 97, Návrh na obsahové zaměření volební propagandy a agitace, s. 1.

¹⁸⁷ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 91, inv. č. 97, Návrh zásad pro zpracování volebních programů MěstNV a MNV v okrese Hradec Králové.

¹⁸⁸ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 91, inv. č. 97, Charakteristika volebních obvodů vč. KNV v okrese Hradec Králové.

¹⁸⁹ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 19, inv. č. 53, Návrh volebního programu okresního výboru Národní fronty v Hradci Králové na léta 1971–1975, s. 6–7.

¹⁹⁰ Tamtéž, s. 20–21.

nadále docházelo ke snižování počtu členů. Za poslední tři měsíce ale komunistickou stranu opustilo pouhých 64 členů.¹⁹¹

Poslední týdny před volbami komunisté vystupňovali politickou a agitační práci, která se zaměřovala na pozvání voličů k volbám. Cílem této aktivity bylo vysvětlit, proč by lidé měli odevzdat svůj hlas kandidátům NF, dále se jednalo o upřesnění volebních programů a zodpovídání nejrůznějších otázek. Probíhaly také kontroly, které prověřovaly, jak jsou jednotlivé volební obvody na konání voleb připraveny.¹⁹²

Volby se uskutečnily v pátek 26. a v sobotu 27. listopadu 1971. Ještě před otevřením volebních místností byla situace taková, že ve voličských seznamech bylo zapsáno 107 447 voličů. V okrese bylo také vydáno 2 533 voličských průkazů. Ve všech městech a obcích byly připraveny také hlídky VB, komise národních výborů a členů KSČ.¹⁹³

Po otevření volebních místností byla politická situace označena jako příznivá, což bylo „výsledkem úspěšné předvolební kampaně“. Na místech po celém okrese byl, až na drobné výjimky, klid. Počet zapsaných voličů se během prvního volebního dne ještě zvýšil na 109 325 lidí, ze kterých 93 477 odvolilo. První den se tedy k volbám dostavilo 85,5 % voličů. Celkem osm obcí po prvním volebním dni mohlo ohlásit 100% účast. Počet voličů se lehce navýšil i druhý volební den. Na voličských seznamech po celém okrese nakonec bylo zapsáno 110 441 lidí. Celkově jich odvolilo 109 849. Volební účast v okrese se tedy vyšplhala na 99,46 %. V 74 obcích nakonec byla volební účast 100 %.¹⁹⁴

Výsledky voleb se poté 3. prosince zabývalo jednání pléna ÚV, který volby označil jako „velké vítězství strany, velké vítězství dělnické třídy a pracujícího lidu našeho státu, velké vítězství socialismu u nás.“ Volby také zhodnotilo plénum OV, které nám poskytuje ještě další statistiky o volební účasti. Ty se mírně liší od těch, které jsem zmínil v předchozích řádcích. Údaje ze zasedání pléna OV říkají, že z celkového počtu 111 896 voličů se voleb zúčastnilo 111 607, tedy 99,7 %.

¹⁹¹ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 92, inv. č. 97, Informace o stavu okresní organizace za III. čtvrtletí 1971.

¹⁹² SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 93, inv. č. 97, Politicko-organizační zabezpečení volebních dnů a předvolební kampaně, s. 3–4.

¹⁹³ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 93, inv. č. 97, Zápis z mimořádného zasedání předsednictva OV KSČ, které se konalo u příležitosti voleb do zastupitelských orgánů ve dnech 25. až 28. listopadu 1971, s. 24.

¹⁹⁴ Tamtéž, s. 25–32.

Pouze 289 lidí se voleb nezúčastnilo. Pro kandidáty NF bylo odevzdáno 99,9 % hlasů. OV se tedy touto činností zařadil na přední místo v celém kraji.¹⁹⁵

¹⁹⁵ SOkA HK, f. HK – KSC (ov), k. 19, inv. č. 53, Zápis z 9. zasedání pléna OV KSC ze dne 8. prosince 1971, s. 10, 32.

4. Městský výbor KSČ v letech 1969–1971

V této kapitole budu vycházet především z informací o MěV KSČ, které známe z konce roku 1968.

Na konci roku 1968 bylo za území města 313 ZO, což bylo 52,5 % všech ZO v okrese. MěV měl zároveň 13 848 členů, které se rovnaly 62,1 % všech členů KSČ v okrese. MěV z tohoto počtu přímo kontroloval 220 ZO a 9 131 členů. MěV byl nejvyšším stranickým orgánem městské organizace, jeho pravomoc a odpovědnost však byla určena OV.¹⁹⁶

Městská organizace a MěV jako vedoucí politická síla ve městě musel být schopen udržovat kontakt s pracujícími lidmi, usilovat o jejich důvěru a být v čele jimi vytvořeného společenského pohybu.¹⁹⁷

MěV se skládal ze tří orgánů, kterými bylo plénum MěV, předsednictvo MěV a komise MěV¹⁹⁸. Plénum bylo jeho nejvyšším orgánem a předsednictvo s komisí mu byly podřízeny. Zároveň mělo také rozhodující slovo v politice a v určování stylu metod práce ve městě. Předsednictvo bylo výkonným orgánem pléna, kterému bylo plně podřízeno. Současně mezi zasedáními pléna řídilo práci strany ve městě. Hlavním úkolem komisí bylo uskutečňovat rozborů podle stanovené tematiky pléna nebo předsednictva a hodnotit politickou situaci v příslušné oblasti. Na základě těchto rozborů se měla navrhnout základní orientace v činnosti strany a modelovat budoucí stav, kterého chce MěV docílit.¹⁹⁹

V čele MěV stál předseda volený konferencí. Dále pak oddělení pro stranickou práci a oddělení pro ideologickou práci. V čele oddělení pro ideologickou práci stál tajemník MěV²⁰⁰, který zodpovídal za jeho činnost. Toto oddělení také řídilo politicko-organizační komisi a komisi práce strany s mládeží. Odpovídalo také za práci uličních organizací (ÚO). Tajemník MěV stál

¹⁹⁶ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 418, inv. č. 356, Návrh na uspořádání MěV v Hradci Králové, s. 1.

¹⁹⁷ Tamtéž.

¹⁹⁸ Komise se skládala z pěti komisí: politicko-organizační, komise pro práci strany s mládeží, komise ekonomická, komise školská a kulturní politiky strany, komise ideologická.

¹⁹⁹ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 418, inv. č. 356, Návrh na uspořádání MěV v Hradci Králové, s. 1–3.

²⁰⁰ Kromě tajemníka se oddělení skládalo z jednoho pracovníka pro informaci, čtyř pracovníků pro výstavbu, vnitřní život a styl a metody práce strany, jedné administrativní pracovnice a úseku služeb.

rovněž i v čele oddělení pro ideologickou práci²⁰¹.²⁰² Jak jsem již uvedl výše, od únorové konference pracoval nový MěV, který se skládal z 29 členů a devítičlenného předsednictva.²⁰³

4.1 Vývoj do dubnového pléna

Plénium i předsednictvo MěV se zpočátku roku 1969 zaměřilo především na návrhy či schválení práce na další půlroční období. Předsednictvo se mimo jiné začalo pravidelně zabývat návrhy na zrušení členství a vyloučení ze strany.²⁰⁴ Dohodlo se také na tom, že v následujícím období by MěV měl provádět „operativní propagandu“, což znamená poskytovat kvalifikované a politicky správné odpovědi na ideologické a politické otázky současné doby.²⁰⁵

Plénium se zabývalo vyhodnocením polednového vývoje, plněním akčního programu a zabezpečením rezoluce listopadového pléna ÚV. V souvislosti s akčním programem bylo poznamenáno, že některé jsou už plněny, a sice prohloubení demokratizace stranického zřízení, organizování politické pomoci ZO formou aktivů a vysíláním zástupců MěV na schůze ZO. V souvislosti s rozpracováním rezoluce listopadového ÚV plénium MěV vyjádřilo potřebu více se zaměřit na stranicko-politické záležitosti, bez jejichž řešení a uskutečňování by nebylo schopno upevnit svou autoritu. Pro zvýšení akceschopnosti MěV se také řešilo převzetí některých pravomocí a povinností od OV. Rozšíření a přestavba aparátu měla být dokončena do prvního čtvrtletí tohoto roku. Vzhledem k rozšíření působnosti MěV na celou oblast města Hradce Králové bylo také doporučeno rozšířit MěV na 35 členů a 11 kandidátů. V souvislosti se změnou pravomocí MěV se také doporučovalo do budoucna přehodnotit dosavadní kádrovou nomenklaturu a věnovat pozornost výběru těchto kádrů.²⁰⁶

Z pléna na konci února víme, že ÚV přiznal MěV některá práva, kterými dříve disponoval pouze OV. MěV nyní potvrzoval usnesení členských schůzí ZO a přijetí nových členů strany, zrušení členství a vyloučení ze strany. V závažných případech mohl o vyloučení ze strany nebo stranickém trestu rozhodnout sám s tím, že jeho usnesení potvrdí OV. MěV dále nově řídil

²⁰¹ Na oddělení pro ideologickou práci pracoval ještě jeden pracovník pro oblast kulturní politiky ve městě, jeden pracovník pro oblast školské aktivity, jedna administrativně odborná pracovnice a ekonomická komise v čele s jejím předsedou.

²⁰² SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 418, inv. č. 356, Návrh na uspořádání MěV v Hradci Králové, s. 4–6.

²⁰³ Svazek pamětní knihy města Hradec Králové z roku 1968, s. 451.

²⁰⁴ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 418, inv. č. 357, Zápis z 20. zasedání předsednictva MěV ze dne 9. ledna 1969. – SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 408, inv. č. 335, Zápis z plenárního zasedání MěV ze dne 31. ledna 1969.

²⁰⁵ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 408, inv. č. 335, Zápis z plenárního zasedání MěV ze dne 31. ledna 1969, s. 14.

²⁰⁶ Tamtéž, s. 3–5, 22–23.

ideologickou práci, schvaloval rozpočet městské organizace a rozhodoval o kádrových otázkách podle zásad stanovených ÚV.²⁰⁷

Ke kooperaci MěV a OV došlo zejména na konci března po hokejových utkáních československého a sovětského týmu. Sešlo se tak mimořádné plénum OV, na kterém ale byli přítomni i členové MěV a dalších organizací. Jako příčina těchto událostí²⁰⁸ byl shledán především oportunistus na všech stupních stranických orgánů, dále také nejednotný výklad listopadové rezoluce.²⁰⁹ Výsledkem následného jednání předsednictva MěV byl dopis ÚV, kde byly odsouzeny veškeré projevy a urážky na adresu příslušníků a představitelů SSSR. Předsednictvo také ve snaze zabránit dalším provokacím uložilo komunistům v orgánech VB a Městského národního výboru (MěstNV), aby přijali potřebná opatření proti těmto činům, které by mohly hazardovat s osudy polednové politiky.²¹⁰

Do budoucna zásadní dopad na fungování komunistické strany mělo zasedání ÚV ze 17. dubna, které projednalo politickou situaci, organizační a kádrové otázky. Došlo ke zvolení nového jedenáctičlenného předsednictva, prvním tajemníkem se stal G. Husák.²¹¹ MěV to vnímal jako první krok ke sjednocení a zlepšení situace, který přišel „za pět minut dvanáct“. Novému vedení byla vyjádřena podpora a A. Dubčekovi poděkování za jeho dosavadní práci.²¹² Závěry dubnového pléna byly nadále shledány jako správné a nutné. Navíc posílily autoritu a vliv strany ve společnosti a upevnily veřejný pořádek. „Ukázalo se, že nastoupená cesta dubnovým plénem je jedinou možnou cestou postupné realizace pozitivních myšlenek polednové cesty.“²¹³

4.2 Postupná změna politiky a struktury městského výboru

Dne 22. dubna MěV uspořádal první informační besedu za účelem zlepšení a zrychlení informovanosti straníků. Tato schůzka byla věnována informacím o přípravě voleb do

²⁰⁷ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 408, inv. č. 335, Zápis z všepplenární schůze MěV ze dne 27. února 1969, s. 9–10.

²⁰⁸ V Hradci Králové se po skončení hokejového utkání uskutečnily dva průvody městem, které se následně sešly na náměstí Osvoboditelů v počtu dva tisíce osob. Během průvodu byla skandována hesla, např. „šajbu – šajbu“ jako projev radosti z vítězství. Za účelem zajištění manifestace bylo na místo vysláno 20 příslušníků VB. Průvodu a manifestace se zúčastnili především mladí lidé, kteří se rozešli kolem půlnoci. Klid ve městě nastal kolem první hodiny ranní 29. března.

²⁰⁹ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 17, inv. č. 51, Zápis z mimořádného pléna OV KSČ ze dne 3. dubna 1969, s. 10–15.

²¹⁰ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 418, inv. č. 357, Dopis Ústřednímu výboru KSČ, 3. dubna 1969.

²¹¹ *Dějiny Komunistické strany Československa v datech*. Svoboda Praha 1984, s. 748.

²¹² SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 408, inv. č. 335, Zápis z mimořádného plenárního zasedání MěV a MRKR ze dne 18. dubna 1969.

²¹³ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 408, inv. č. 335, Zápis z plenárního zasedání ze dne 23. června 1969, s. 10–11.

zastupitelských sborů a návrhu koncepce konsolidace národního hospodářství na léta 1971–1975.²¹⁴

Následné květnové plénum ÚV vytyčilo hlavní cíle pro současné období. Jednalo se o obnovení jednoty strany na principech marxismu-leninismu, obnovení vedoucí úlohy strany, upevnění funkce socialistického státu, řešení ekonomických problémů a vyřešení vztahu k ostatním komunistickým stranám. Celková situace v MěV vyžadovala, aby došlo ke zvýšení úrovně politicko-organizační, politicko-ideové a kádrové práce. Dalším cílem byla příprava stranické výchovy členů.²¹⁵

Ideologická komise MěV se ve své další práci měla zaměřit na práci stranických organizací na školách, kulturních zařízeních a ve společenských organizacích. Ekonomická komise by se měla zabývat politickou prací organizací v podnicích a závodech ústředně řízených a v podnicích řízených MěstNV. Bylo také avizováno, že v roce 1970 budou kladeny velké nároky na stavební, bytové, údržbářské a dopravní organizace. Činnost politicko-organizační komise byla závislá na plánu práce MěV. Cílem MěV bylo také prohloubit spolupráci s podobnými komisemi při OV.²¹⁶

Plán práce MěV do druhé poloviny roku 1969 se zaměřoval na několik oblastí. V činnosti organizačně-politické bylo cílem uplatňovat vedoucí úlohu strany, pomáhat ZO a zvýšit informovanost členů strany. Mimořádná pozornost pak měla být věnována kádrové politice v ZO. MěV chtěl také zvýšit účinnost organizátorské práce a činnosti ZO. Druhou oblastí plánu práce byla ideologická činnost, kde mělo dojít ke zvýšení účinnosti stranické výchovy a pokračování boje proti liberalismu a pravicovému oportunismu. V hospodářské politice se měl tradičně zvýšit vliv strany s tím, že komunisté v podnicích musí prosadit opatření k zastavení negativního vývoje v hospodářství. Úkolem MěV a ZO mělo být také obnovení důvěry ve státy Varšavské smlouvy.²¹⁷

Od června byly také uskutečňovány závěry květnového pléna ÚV. Plénum MěV uložilo svým členům, aby v červnu, červenci a v dalších měsících pomáhali v ZO při realizaci těchto

²¹⁴ Svazek pamětní knihy města Hradec Králové z roku 1969, s. 186.

²¹⁵ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 408, inv. č. 335, Zápis z plenárního zasedání ze dne 23. června 1969, s. 12–14, 20.

²¹⁶ Tamtéž, s. 20–21.

²¹⁷ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 408, inv. č. 335, Plán práce MěV v Hradci Králové na II. pololetí 1969.

závěrů. K seznámení s těmito závěry se také uskutečnilo několik aktivů a seminářů pro předsedy a další funkcionáře ZO. Do ZO byly také zaslány požadavky ke zhodnocení jejich činnosti.²¹⁸

V oblasti průmyslu se MěV nyní zaměřoval na uplatňování vedoucí úlohy strany, kádrové politiky a zhodnocení práce komunistů – hospodářských vedoucích, odborářů, stranické výchovy, hospodářské konsolidace a plnění hospodářských směrnic vlády. V UO se plány práce zaměřovaly na otázky stranické kázně, splnění stanov, práce společenských organizací kádrové politiky a politicko-výchovné práce organizace. Zároveň došlo v několika organizacích i ke kádrovým změnám ve výboru závodních organizací^{219, 220}.

Viditelnou změnu nastaveného kurzu politiky vzhledem k událostem z roku 1968 najdeme na konci září 1969. MěV v dopise adresovaném ÚV vyslovil souhlas s hodnocením minulého období a s provedenými kádrovými změnami v ústředních stranických a vládních organizacích. Uvedlo také, že dřívější nejednotné vedení strany opustilo principy marxisticko-leninské politiky a neslo plnou zodpovědnost za vzniklou situaci. MěV také zrušil přijatá usnesení k událostem ze srpna 1968, která neměla odpovídat skutečným událostem. Byl také odsouzen postoj předešlého vedení ÚV, které se odmítlo zúčastnit jednání pěti socialistických zemí ve Varšavě. Stejný postoj byl zaujat i v otázce tzv. Vysočanského sjezdu, „jehož cílem bylo uchvátit vedení strany oportunistickým pravicovým centrem a postupně přeorientovat naši vnitřní i zahraniční politiku na antisocialistické a antisovětské základy.“ MěV také vyzval ÚV, aby prověřil postoj krajského vedoucího tajemníka Štěpána.²²¹

Po závěrech z plenárního zasedání ÚV ve dnech 25. – 26. září MěV kladl hlavní důraz stranické práce na dokončení boje s pravicově oportunistickými silami, zaktivizování činnosti ZO s cílem obnovit pravidelný vnitrostranický život, prohloubení vlivu stranické propagandy, zvýšení vlivu strany při řešení otázek o národním hospodářství. Předsednictvo, které se zabývalo kádrovými otázkami, mělo od této doby přihlížet k jejich politickým postojům a angažovanosti v období od ledna 1968 do doby jejich hodnocení. ZO se měly vyjádřit k politickým postojům

²¹⁸ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 419, inv. č. 357, Stav v rozpracování a plnění listopadového resoluce 1968, závěrů dubnového a květnového pléna ÚV KSČ a usnesení přijatého OV KSČ 3. a 4. června 1969, s. 3–4.

²¹⁹ Výzkumný a vývojový ústav kožené galanterie – zvolen nový výbor, Závodní organizace Oděvy – zvolen nový předseda, Závodní organizace Chepos – výzkum – zvolen nový předseda.

²²⁰ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 419, inv. č. 357, Stav v rozpracování a plnění listopadového resoluce 1968, závěrů dubnového a květnového pléna ÚV KSČ a usnesení přijatého OV KSČ 3. a 4. června 1969, s. 5.

²²¹ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 408, inv. č. 335, Dopis ÚV KSČ ze dne 30. září 1969.

jednotlivých členů, hospodářských vedoucích, funkcionářů ve státních orgánech a společenských organizacích a také kádrově upevnit složení výborů ZO.²²²

Na přelomu září a října navíc došlo k průzkumu pětičlenné komise na MěV. Činnost MěV byla zhodnocena jako průměrná, k čemuž přispívalo to, že předsednictvo a plénum se scházelo v poměrně dlouhých intervalech. Problémem také byla nízká aktivita členů pléna. V případě předsednictva mělo dojít k vytvoření komise, která by projednala práci orgánu, jelikož se vyskytovaly návrhy na zrušení předsednictva. Z předsednictva byl např. také uvolněn František Šukal, který se projevoval oportunistickými názory. V předsednictvu i plénu se také projevovalo, že se předseda J. Flégl prezentoval málo důrazným postojem proti oportunistům. Pokud jde o nomenklaturní kádry, s nimi se téměř nepracovalo a ani nedošlo k jejich hodnocení. Nedošlo ani k ideologickému sjednocování. V celém orgánu se zároveň neprojevovaly protisovětské tendence, na druhou stranu nedošlo k žádné schůzce s představiteli okupačních vojsk ve městě. Závěrem „je patrné, že MěV se málo aktivně zúčastňuje konsolidačního procesu uvnitř strany a taktéž i z informačního hlediska. To se projevuje i ve své práci na úseku ideologickém a vůči ZO, které řídí.“²²³

Předsednictvo MěV nakonec na základě rozhodnutí pléna bylo rozpuštěno. Zároveň také došlo ke snížení počtu členů pléna MěV z 26 na 22. Plénum také rozhodlo, že se bude scházet pravidelně každých 14 dní v počtu 22 členů. Bylo také potvrzeno jmenování předsedů nových komisí MěV. Předsedou ideologické komise se stal Miroslav Malík, ekonomické komise Vladimír Schrimpf a politicko-organizační komise Jan Bláha.²²⁴

Ze zápisů schůzí pléna MěV nyní vyplývá, že převzalo veškeré úkoly, kterými bylo předtím pověřeno předsednictvo. Plénum se tak nově začalo zabývat organizačními záležitostmi, jako např. návrhy na nové členy strany, návrhy na zrušení členství a vyloučení ze strany, či návrhy na zrušení ZO.

Z dostupných materiálů víme, že na přelomu let 1969 a 1970 došlo ke změně na pozici předsedy MěV. Usuzujeme, že tak došlo vzhledem k výše zmíněným důvodům. Novým předsedou

²²² SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 408, inv. č. 335, Návrh usnesení plenárního zasedání MěV a MKRK KSČ ze dne 29. září 1969.

²²³ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 419, inv. č. 357, Zpráva o průzkumu na Městském výboru KSČ v Hradci Králové, dne 14. října 1969.

²²⁴ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 408, inv. č. 335, Usnesení plenárního zasedání MěV KSČ ze dne 24. října 1969.

se stal Milan Cech, který tak řídil první plenární zasedání 15. ledna 1970. V souvislosti s plánem práce MěV bylo uvedeno, že ještě nebyla dokončena konsolidace tohoto orgánu. Počet členů se měl do budoucna doplnit na 23 a měla se vyřešit otázka kandidátů MěV.²²⁵ V této době také probíhalo hodnocení členů MěV, který měl být doplněn o komunisty, kteří projevíli správnou aktivitu po srpnu 1968. V hodnocení nomenklaturních kádrů bylo zatím uskutečněno 17 pohovorů. U některých případů bylo navrženo, aby se uskutečnilo stranické šetření, které prováděla OKRK.²²⁶ Plenární zasedání také zrušilo obsah děkovného dopisu, který v září předchozího roku zaslalo do studia Československého rozhlasu v Hradci Králové. Důvodem bylo „jakou neblahou úlohu sehrály sdělovací prostředky právě v srpnových dnech 1968 a kam jejich činnost směřovala.“²²⁷

Cílem MěV, na základě usnesení ÚV, byla očista strany od pravicově oportunistických živlů prostřednictvím výměny stranických průkazů. Ta měla proběhnout v první polovině roku 1970. MěV zahájil výměnu členských průkazů ve třiceti UO, které byly připraveny. Výměny si řídily samotné organizace za pomoci instruktora MěV či OV.²²⁸ V březnu se následně začalo diskutovat o obnovení předsednictva, případně jiného podobného orgánu, který by připravoval materiály pro jednání pléna s tím, že jeho funkce by nebyla primárně rozhodovací, jak tomu bylo dříve.²²⁹

Funkcí předsednictva se MěV zabýval v dubnu, kdy bylo potřeba stanovit jeho zodpovědnost vůči plénu, jakožto vrcholnému orgánu MěV, a také jeho cíle a náplň práce²³⁰. K zajištění úkolů mělo předsednictvo využívat různých forem práce s aktivem, s předsedy ZO a

²²⁵ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 408, inv. č. 336, Zápis z plenárního zasedání MěV KSČ ze dne 15. ledna 1970, s. 1–4.

²²⁶ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 408, inv. č. 336, Zápis z plenárního zasedání MěV KSČ ze dne 29. ledna 1970, s. 1–4.

²²⁷ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 408, inv. č. 336, Dopis kolektivu pracovníků Československého rozhlasu – studio Hradec Králové, 9. února 1970.

²²⁸ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 408, inv. č. 336, Pro plenární zasedání MěV KSČ v Hradci Králové dne 12. února 1970.

²²⁹ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 408, inv. č. 336, Zápis z plenárního zasedání MěV KSČ ze dne 12. března 1970, s. 7.

²³⁰ Předsednictvo MěV mělo zajišťovat: politicko-organizační přípravu jednání pléna, do které zapojuje členy MěV, komise MěV a příslušnou část aktivu dle projednávané otázky; poskytování přímé pomoci v práci ZO strany při zajišťování usnesení vyšších orgánů a při zvyšování úrovně jejich práce; řízení práce komunistů v NF a v MěstNV, v ROH atd., a činnost stranických skupin; usměrňování činnosti komisi pléna, zvyšování úrovně jejich práce; přípravu akcí MěV v rámci celé městské organizace při různých příležitostech výročí, k zajištění všesplenárek, družebních setkání, atd.; přípravu kádrových otázek dle zásad pro provádění kádrové práce a předkládání návrhů plénu; činnost aparátu MěV, kvalitu předkládaných materiálů a jejich kolektivní přípravu, za zpracování návrhu plánu práce pléna a předsednictva MěV.

výbory ZO, s komunisty v ÚO, v občanských výborech a s mladými komunisty. Předsednictvo se mělo scházet každých 14 dní. Plénium mělo rozhodovat o závažných otázkách v životě strany, usneseníh OV a jejich zajištění v podmínkách městské organizace, o kádrových otázkách a nomenklaturních kádrech, o akcích MěV podle návrhu předsednictva atd. Plénium mělo zasedat jednou za měsíc. Své povinnosti pak měl i předseda MěV²³¹, tajemník MěV²³², instruktor MěV²³³ a hospodářsko-administrativní pracovníce MěV²³⁴.²³⁵ Nově zvolené předsednictvo²³⁶ znovu zahájilo svou činnost 7. května 1970.²³⁷ Projednalo a schválilo plán práce a pléna, dále provedlo kontrolu usnesení od začátku roku. V této době zůstávaly nesplněny dva body – doplnění orgánů MěV a dokončení hodnocení nomenklaturních kádru.²³⁸

Po první polovině roku 1970 najdeme také první výsledky hodnocení výměny stranických legitimací. Ve 26 ZO bylo provedeno 378 pohovorů, z nichž bylo ve 46 případech doporučeno nevydat stranickou legitimaci. V UO se uskutečnilo 1364 pohovorů. Z nich ve 113 případech nebylo doporučeno vydat stranickou legitimaci. Celkově se tedy jedná o 159 případů, ve kterých nebylo doporučeno vydat legitimaci. Dalším 120 členům MěV členství pozastavil.²³⁹ Velkou proměnou prošlo samotné plénium MěV, když byla vyměněna více jak polovina členů. Jako chyba bylo shledáno to, že tato očista probíhala pomalu.²⁴⁰

²³¹ Předseda MěV řídil předsednictvo a plénium; odpovídal za plnění a usnesení vyšších stranických orgánů; dbal na to, aby plány práce byly vedeny usneseními vyšších stranických orgánů; dbá o uplatňování vedoucí úlohy strany ve státních a hospodářských orgánech a společenských organizacích; řídí běžnou činnost MěV.

²³² Tajemník MěV vede a odpovídá za práci instruktora a hospodářsko-administrativní pracovníce; zpracovává návrh plánu práce a rozpracovaných usnesení pro činnost MěV a sleduje plnění; řídí a koordinuje práci společenských organizací ve vztahu uplatňování vedoucí úlohy strany; zastupuje předsedu v době jeho nepřítomnosti; společně s předsedou odpovídá za práci organizace na MěstNV a na obvodním oddělení VB.

²³³ Instruktor MěV zajišťuje schůzovou činnost stranických organizací, věnuje pozornost místním organizacím strany a stranické práci v obvodech města; vede evidenci schůzové činnosti; řídí a odpovídá za činnost aktivistů pro základní organizace strany.

²³⁴ Hospodářsko-administrativní pracovníce MěV vede administrativní agendu včetně kádrové evidence; zpracovává zápisy ze zasedání předsednictva a pléna.

²³⁵ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 409, inv. č. 336, Návrh na vnitřní uspořádání MěV a předsednictva ze dne 9. dubna 1970.

²³⁶ Předsednictvo mělo deset členů. Předsedou byl Milan Cach, tajemníkem Jaroslav Hladík. Došlo také ke změně na pozici předsedy ekonomické komise, kde Vladimíra Schrimpfů vystřídal Miroslav Kult. V čele organizační komise zůstal Jan Bláha, předsedou ideologické komise byl i nadále Miroslav Malík. Předsedou nové komise pro nomenklaturu se stal Josef Řeháček.

²³⁷ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 419, inv. č. 358, Zápis ze zasedání předsednictva MěV KSČ ze dne 7. května 1970.

²³⁸ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 409, inv. č. 336, Informace z jednání předsednictva MěV KSČ v Hradci Králové.

²³⁹ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 419, inv. č. 358, Zápis ze zasedání předsednictva MěV KSČ ze dne 4. června 1970.

²⁴⁰ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 409, inv. č. 336, Zápis z plenárního zasedání MěV KSČ ze dne 9. července 1970.

Cílem MěV do druhého pololetí roku 1970 i nadále zůstávala snaha očistit stranické organizace a odstranit pravicové síly ve straně, dále také uplatňovat vedoucí úlohu strany aktivizací ZO a UO. Pokračovat se mělo v kádrové politice a v organizování výchovné činnosti v řadách členů strany. I nadále se důsledně požadovalo zajistit plnění plén ÚV z května a září 1969 a z ledna a června 1970. MěV chtěl také prostřednictvím komunistů v MěstNV a NF zvýšit svůj vliv na tyto organizace. V ZO se měla přijmout opatření k získávání nových členů, zejména z řad dělníků a mládeže. V UO se měl zvýšit vliv na život ve městě prováděním propagační a agitační práce, která by měla přispět hlavně k získání občanů pro splnění konkrétních cílů ve městě nebo místě bydliště.²⁴¹

MěV prošel na počátku druhé poloviny roku 1970 také změnou kádrové nomenklatury²⁴². Kádrové návrhy nyní mohli předkládat členové předsednictva a předseda MKRK. Do nomenklaturních funkcí mohli být nyní pracovníci povoláni nebo odvoláni pouze po projednání v příslušném stranickém orgánu. Důležitá byla také úloha sekretariátu MěV, který ke všem návrhům zajišťoval kompletní materiál²⁴³. Kádrové pořádky byly vnitřní záležitostí strany a jejích členů, kteří vymezovali práva a povinnosti jednotlivých stranických orgánů a funkcionářů, jejich vzájemné vztahy a dělbu práce při výběru, výchově a rozmisťování kádrů.²⁴⁴

Nová kádrová nomenklatura zároveň vymezovala práva jednotlivých orgánů MěV. Plénem volilo předsednictvo, předsedu, předsedy a členy komisí MěV. Potvrzovalo také předsedu MKRK. K vyšším stranickým orgánům např. doporučovalo poslance ONV. Dále schvalovalo poslance MěstNV a ředitele několika hradeckých podniků²⁴⁵. Předsednictvo poté mělo hlavně „schvalovací“ funkci, když schvalovalo předsedy ZO a UO či členy rady MěstNV nebo vedoucí odborů MěstNV. Veškeré hlavní kompetence tedy byly v rukou pléna.²⁴⁶

²⁴¹ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 419, inv. č. 358, Plán práce pléna a předsednictva MěV KSČ v Hradci Králové na II. pololetí 1970.

²⁴² Kádrový pořádek je jedním z nástrojů, kterým strana uplatňovala svoji vedoucí úlohu. Vymezoval práva a povinnosti jednotlivých stranických orgánů a funkcionářů při výběru, výchově a rozmisťování kádrů. Byl také závazný pro vedoucí pracovníky komunisty ve všech oblastech společenského života.

²⁴³ Sekretariát MěV vyžadoval hodnocení z organizací, zpracovával návrhy, případně předkládal svá stanoviska.

²⁴⁴ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 419, inv. č. 358, Návrh kádrové nomenklatury Městského výboru KSČ dne 6. srpna 1970, s. 2–3.

²⁴⁵ Technické služby města, podnik SLUŽBA, Dopravní podnik města, podnik TVORBA, Městský stavební podnik, Bytový podnik města, Park kultury a oddechu.

²⁴⁶ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 419, inv. č. 358, Návrh kádrové nomenklatury Městského výboru KSČ dne 6. srpna 1970, s. 7–8.

Hodnocení a průběh kádrové práce v MěV byl ovlivněn „anarchií“ z let 1968 a 1969. „Zavedenou nekázní a liberalizací, dále pak prosazováním některých Šikovských škodlivých teorií, jako např. přílišným rozšířením konkurzních řízení a volbou radami pracujících, nehledě na platné stranické nomenklatury, které nikdo nezrušil, docházelo k jmenování a volbě vedoucích pracovníků a funkcionářů bez ohledu na platnou nomenklaturu a nutnost předcházejícího schvalování stranickým orgánem.“²⁴⁷ Takové případy se promítly ale na všech stupních stranických organizací po celé republice. Nejvíce se toto jednání promítlo v ZO, kde kádrové pořádky přestaly prakticky existovat.²⁴⁸

Konsolidace na úseku kádrové práce se tak zpozdřovala i na MěV. Teprve od začátku roku 1970 se tento proces urychlil. Jako hlavní důvod urychlení procesu byl shledán nový předseda MěV Milan Cach. Správné kádrové práce se definitivně začaly prosazovat po stanovení nové kádrové nomenklatury, které jsem se věnoval výše.²⁴⁹

Do budoucna měl MěV ohledně nomenklaturních funkcí projednávat nové poslance MěstNV a funkcionáře na úseku NF. Tato činnost se měla odvíjet od toho, že příslušné nadřízené složky mají MěV poskytnout návrhy na vedoucí pracovníky. Důležitým úkolem bylo obsazení neobsazených funkcí a výměna funkcionářů, kteří neprošli prověrkami.²⁵⁰

Pokud jde o samotnou situaci v MěV, bylo schváleno doplnění pléna na 31 členů, navrhlo se také doplnění předsednictva na 11 členů. Byla také odsouhlasena změna na pozici předsedy MěV, kterým se stal Evžen Zachariáš. Ten vystřídal Milana Cacha, který nastoupil do ONV. Do další městské konference v následujícím roce mělo v MěV dojít k výměně více než poloviny členů. Návrhy na nové členy byly pověřeny příslušné komise.²⁵¹

V prosinci byla také projednávána zpráva o výměně členských průkazů a výsledků pohovorů, přičemž pohovory ve všech UO a ZO byly ukončeny na konci září. V ZO ještě před výměnou průkazů odešlo 45 členů. Pohovory se tedy týkaly 832 členů, z nichž 645 byly členské průkazy vydány. 147 členství bylo zrušeno a 40 členů vyloučeno. V UO před výměnou odešlo 119

²⁴⁷ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 409, inv. č. 336, Zápis z plenárního zasedání MěV KSČ ze dne 26. listopadu 1970, s. 1.

²⁴⁸ Tamtéž.

²⁴⁹ Tamtéž, s. 2.

²⁵⁰ Tamtéž, 3–4.

²⁵¹ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 409, inv. č. 336, Usnesení z plenárního zasedání MěV KSČ ze dne 26. listopadu 1970.

členů, pohovorů se zúčastnilo 2 586 lidí. Bylo vydáno 2 149 průkazů, 394 členství bylo zrušeno a 43 členů vyloučeno.²⁵²

V souvislosti s prosincovým plénem ÚV měl MěV zajistit, aby v lednu 1971 došlo ve všech organizacích k projednání Poučení z krizového vývoje ve straně a společnosti po XIII. sjezdu KSČ. MěV a MKRK zároveň v prosincovém plénu viděly výrazný mezník pro politickou konsolidaci strany a společnosti. Schválené dokumenty přijaly jako jednotnou politickou linii strany pro nejbližší období.²⁵³

Po začátku roku 1971 pokračoval MěV v nastaveném kurzu politiky. Nadále se zabýval návrhy na zrušení členství a vyloučení ze strany a také na zajištění usnesení prosincového pléna UV. Hodnotily se členské schůze a návrhy na nové předsedy ZO a UO. Projednávaly se také organizační záležitosti na zajištění městské konference.²⁵⁴ Došlo také k navržení nových zástupců do MěV NF, jelikož původní MěV NF po vyloučení svého předsedy ze strany přestal vyvíjet svoji činnost. Do čela této organizace se měl postavit člen MěV KSČ. MěV NF měl mít nyní 18 členů, z toho mělo být 11 komunistů, dva zástupci jiných stran a pět bezpartijních členů.²⁵⁵ Zhodnocena byla také očista poslaneckého sboru MěstNV. K jejímu dokončení mělo být z prozatímního počtu 108 poslanců²⁵⁶ 15 odvoláno. Ve funkci pak mělo zůstat 93 poslanců, dalších 23 nových poslanců mělo být vybráno.²⁵⁷

MěV také na základě prosincového pléna ÚV vyjádřil, že všechna usnesení by se nyní měla diskutovat a mohou být kritizována. Odůvodněno to bylo tím, že polednový vývoj ukázal na problém, kdy ne všechna usnesení ÚV a nižších stranických organizací byla správná. K zabezpečení projednání výsledků prosincového pléna ÚV MěV přistoupil formou uskutečnění

²⁵² SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 419, inv. č. 358, Situační zpráva pro organizační komisi při MěV KSČ, dne 7. prosince 1970.

²⁵³ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 419, inv. č. 358, Návrh stanoviska společného plenárního zasedání MěV KSČ a MKRK v Hradci Králové k výsledkům prosincového pléna ÚV KSČ.

²⁵⁴ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 420, inv. č. 359, Zápis ze zasedání předsednictva MěV KSČ ze dne 7. ledna 1971. – Zápis ze zasedání předsednictva MěV KSČ ze dne 21. ledna 1971.

²⁵⁵ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 420, inv. č. 359, Návrh na složení nového městského výboru Národní fronty v Hradci Králové.

²⁵⁶ Celkový počet poslanců, kteří byli zvoleni v roce 1964 pro volební obvody města bylo 120, z nichž 24 z různých důvodů odešlo. V průběhu kooptací bylo zvoleno 12 poslanců.

²⁵⁷ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 420, inv. č. 359, Zpráva o komplexním hodnocení poslaneckého sboru MěstNV v Hradci Králové dne 27. ledna 1971.

schůzí ZO a UO. Diskuze byly zaměřeny především k podpoře závěrů prosincového pléna, ke zvýšení aktivity a k ideologické práci.²⁵⁸

4.3 Městská konference a cesta k volbám

Březnová konference městské organizace se sešla po tříletém mimořádném funkčním období, kdy komunistická strana a společnost prošla krizí. Na městské konferenci bylo zvoleno nové pětadvacetičlenné předsednictvo, jehož předsedou zůstal i nadále Evžen Zachariáš, a jedenáctičlenná MKRK.²⁵⁹ Nové předsednictvo pak bylo do dalšího období pověřeno několika úkoly. V oblasti politicko-organizační práce měl být co nejrychleji dokončen konsolidační proces v organizacích a prostřednictvím komunistů i v NF. ZO a UO se měly zaměřit na pravidelné pořádání členských schůzí a aktivizaci členských základů. Pozornost měla být věnována náboru nových členů. Městská konference také MěV pověřila vytvořením aktivu zkušených a straně oddaných funkcionářů, kteří by zajišťovali styk mezi MěV a základními organizacemi. V oblasti hospodářské činnosti mělo dojít k rozvoji služeb a obchodu a uspokojování potřeb obyvatelstva. Měla se zlepšit bytová výstavba a vybavenost sídlišť.²⁶⁰

Ideologický úsek měl vést boj proti oportunistu, revizionismu a buržoazní ideologii. Práce ideologické komise se měla zaměřit na to, aby byl tento boj veden politickou propagandou a agitací. Mimořádná pozornost měla být věnována také propagaci 50. výročí založení KSČ, přičemž měly být zdůrazněny výsledky konsolidace v období před XIV. sjezdem strany, v jejichž rámci se mělo poukázat na to, čeho všeho bylo vedením strany ve městě dosaženo. MěV se měl dále zaměřit na dobudování organizační struktury mládeže ve městě. V čele pionýrských a mládežnických organizací měli stát osvědčení komunisté. Kontrolní a revizní komise měla pomoci zlepšit činnost v ZO a UO a měla zajistit kontrolu rozpracovaných usnesení. Za tímto účelem se mělo provést přeškolení funkcionářů těchto organizací.²⁶¹

Městská a okresní konference zakončily etapu vývoje posledních tří let, když se zabývaly hodnocením událostí z let 1968–1970 a vytyčily nové úkoly směřující k realizaci závěrů prosincového pléna. Ke zvýšení úrovně práce MěV ale bylo nutné určit si hlavní úkoly a

²⁵⁸ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 409, inv. č. 337, Referát na zasedání pléna MěV KSČ dne 11. února 1971, s. 5–7.

²⁵⁹ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 404, inv. č. 326, Návrh kandidátky nového MěV a MKRK.

²⁶⁰ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 404, inv. č. 326, Návrh na usnesení z městské konference KSČ konané 13. března 1971, s. 1–2.

²⁶¹ Tamtéž, s. 3–4.

konkretizovat postupy k jejich splnění. MěV se měl zaměřit na to, aby se přímo podílel na řízení městských organizací. Na realizaci usnesení se měly výrazněji než dříve podílet komise MěV, které by měly výrazněji ovlivňovat realizaci konkrétních úkolů. Při této činnosti se od nich vyžadovala úzká spolupráce s komisemi OV. Mělo dojít také k zapojení registrovaných členů závodních organizací do stranické práce v místech bydliště. Speciální pozornost měl MěV věnovat organizacím NF, které měly skrze členy komunisty realizovat politiku komunistické strany, protože „složky NF se jen skrovně hlásí k politice KSČ, ale konkrétně se zatím mnoho neangažují.“ NF se měla zejména aktivně podílet na přípravě voleb do národních výborů, organizace měly navrhnout své členy za kandidáty a zapojit se do předvolební kampaně.²⁶²

Vytyčeny byly také hlavní úkoly v ekonomické oblasti, kde se měl provést rozpis plánu na rok 1971 a stanovení způsobu jeho kontroly. Měla se rozvíjet iniciativa pracujících vzhledem k 50. výročí založení KSČ, měly být dokončeny práce na pětiletém plánu. Dále se mělo rozvíjet řízení národního hospodářství.²⁶³ Zmíněným výročím se po městské konferenci začaly zabývat orgány strany, kdy jednaly o propagaci a zajištění květnových oslav ve městě.²⁶⁴

Na začátku července 1971 se uskutečnilo společné zasedání pléna MěV a MKRK k závěrům XIV. sjezdu KSČ, kde byli členové seznámeni s výsledky a průběhem tohoto sjezdu. Zasedání se uskutečnilo společně s plénem OV a referoval na něm i zástupce ÚV. Na zasedání byla přijata rezoluce podporující závěry sjezdu. Předsednictvo také projednalo a plénum schválilo politicko-organizační zajištění rozpracování závěrů XIV. sjezdu v městské organizaci. Předsednictvo na základě sjezdu vypracovalo a schválilo plán práce na druhé pololetí. Plány byly následně předány do ZO.²⁶⁵

Po zhodnocení sjezdu byla hlavním úkolem příprava listopadových voleb. Volební systém spočíval na bázi socialistické demokracie, jejímž základem byla NF, která představovala politickou platformu veřejného života. Základním cílem voleb bylo upevnit vedoucí úlohu strany ve

²⁶² SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 409, inv. č. 337, Referát o úkolech MěV KSČ na 1. zasedání pléna MěV KSČ ze dne 17. dubna 1971, s. 1–7, 13–15.

²⁶³ Tamtéž, s. 11.

²⁶⁴ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 420, inv. č. 359, Zápis z 1. zasedání předsednictva MěV KSČ ze dne 18. března 1968.

²⁶⁵ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 420, inv. č. 359, Plnění závěrů XIV. sjezdu KSČ a organizační zajištění pléna MěV KSČ pro 9. zasedání předsednictva MěV KSČ v Hradci Králové dne 1. července 1971.

společnosti a upevnit jednotu společnosti. Volby měly vést k pochopení a podpoře výsledků XIV. sjezdu KSČ a měly vyústit ve vítězství kandidátů NF.²⁶⁶

Důležitým bodem byla také kádrová příprava, během které mělo být dokončeno hodnocení poslanců národních výborů, kde byly brány ohledy na politickou angažovanost, politický a třídní přístup k řešení úkolů, hodnocení práce ve volebním obvodu, styk s voliči a práci v orgánech. Výsledky kádrových příprav se pak měly projednat na plenárním zasedání OV. Při kádrové přípravě se také mělo vycházet z toho, že centrum výběru poslanců je hlavně ve stranických orgánech.²⁶⁷

V září plénum vyslovilo souhlas s navrženými poslanci do MěstNV, složením rady a navrženými předsedy komisí. Navrženo bylo celkem 100 poslanců, z nichž bylo 56 členů KSČ. Dále souhlasilo i se složením obvodních volebních komisí do MěstNV, ONV a KNV, okrskovými volebními komisemi a s návrhem volebních místností pro volby ve městě. Plénum také souhlasilo s tím, že bude zorganizováno 100 volebních obvodů.²⁶⁸

Politicko-organizační směrnice také uložila všem organizacím sdruženým v NF a vedených KSČ, aby zajistily předvolební přípravy podle jednotlivých etap. Ustanovení obvodních volebních komisí a školení komisí bylo předmětem první a druhé etapy. Na členských schůzích UO byly také projednány návrhy kandidátů do zastupitelských sborů. Byly také vydány pokyny k intenzivní agitaci pro zajištění všech etap předvolební kampaně, pro zajištění maximální účasti voličů na volbách a pro maximální odevzdání hlasů kandidátům NF. Ve třetí etapě se uskutečňovaly předvolební schůze, kde byl projednáván volební program NF. Došlo také k vypracování seznamů voličů, na kterých bylo zapsáno 52 525 voličů. „I pro plnění úkolů předvolební přípravy se nám podařilo získat rozhodující většinu občanů našeho města, a proto můžeme volební dny očekávat optimisticky.“²⁶⁹

Voleb 26. a 27. listopadu se v Hradci Králové zúčastnilo 99,11 % všech voličů.²⁷⁰ Výsledky voleb byly shledány jako důkaz úspěšného úsilí MěV a celé městské organizace včetně MěV NF a

²⁶⁶ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 409, inv. č. 337, Návrh politicko-organizačního zajištění voleb do zastupitelských orgánů v okrese Hradec Králové r. 1971, s. 1–3.

²⁶⁷ Tamtéž, s. 4–5.

²⁶⁸ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 409, inv. č. 337, Usnesení plenárního zasedání MěV KSČ ze dne 24. září 1971.

²⁶⁹ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 409, inv. č. 337, Referát na plenárním zasedání MěV KSČ ze dne 4. listopadu 1971, s. 1–6.

²⁷⁰ SOKA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 19, inv. č. 53, Zápis z 9. zasedání pléna OV KSČ ze dne 8. prosince 1971, s. 32.

MěstNV k plnění závěrů XIV. sjezdu. Zároveň se jednalo o „projev dobrého politického a odpovědného přístupu většiny pracujících, což prokazuje vzrůstající důvěru občanů k politice KSČ.“ Příčiny dobrého výsledku byly shledány také v účinné agitaci.²⁷¹

MěV chtěl po volbách pokračovat v agitaci ve městě a ve spolupráci se závody a podniky chtěl tuto agitaci zlepšit. Politicko-výchovnou činnost měla zajišťovat agitační střediska. Dalším cílem byla aktivizace NF a jejich zástupců ve městě, včetně výborů masových a společenských organizací. Mělo také dojít k prohloubení spolupráce se závody a podniky, které v předvolební kampani odehrály významnou roli.²⁷²

MěstNV měl uvést do pořádku evidenci obyvatel, aby se v budoucnu neopakovaly nedostatky ve volebních seznamech. Do konce prvního čtvrtletí roku 1972 měl zhodnotit připomínky občanů k práci agitátorů, měl také vyhodnotit práci všech zúčastněných v předvolební kampani. Podle nových volebních obvodů mělo dojít k reorganizaci UO. Pro svou další práci si měl do budoucna vyhodnotit klady a nedostatky z předvolební kampaně a voleb.²⁷³

²⁷¹ SOkA HK, f. HK – KSČ (ov), k. 409, inv. č. 337, Referát z plenárního zasedání MěV KSČ ze dne 9. prosince 1971, s. 8–10.

²⁷² Tamtéž, s. 10.

²⁷³ Tamtéž, s. 11–12.

5. Závěr

V této práci jsme se pokusili shrnout problematiku vývoje Komunistické strany Československa na Hradecku a v Hradci Králové v letech 1968–1971. Naším cílem bylo poukázat na nejzásadnější jevy, které se v tomto období odehrály. Vzhledem k tomu, že se orgány komunistické strany při uskutečňování své politiky řídily podle jednotlivých let, rozhodli jsme se téma pojmout chronologicky s přihlédnutím na nejdůležitější okamžiky, které se uskutečnily na celostátní úrovni. Jelikož můžeme pracovat s velkým množstvím pramenů, které k tomuto historickému období existují, při zkoumání této problematiky je možné zaměřit se na konkrétní jevy, které se dají zkoumat podrobněji.

Strukturu práce jsme rozdělili do tří úseků. V první části jsme se věnovali událostem Pražského jara na Hradecku. Na změny, která nastaly v úvodu roku 1968 reagoval OV pozitivně a vyslovil podporu s nastoleným kurzem politiky. Za nejdůležitější politické události, které se uskutečnily v Hradci Králové během první poloviny roku 1968 můžeme označit městskou a okresní konferenci. Městská konference zhodnotila působení městské organizace během posledních dvou let, ve kterém dokázala splnit prakticky všechny cíle, které si vytyčila. Okresní konference projednávala především organizační záležitosti, kdy došlo ke zvolení nového předsednictva OV. Obě konference projednávaly také závěry lednového pléna, jehož výsledek považovaly za cestu k demokratizaci společnosti a k obnovení důvěry občanů v komunistickou stranu. V následujících měsících se orgány KSČ zaměřily na projednávání akčního programu v podmínkách okresu a města Hradec Králové. Okresní a městský výbor samozřejmě také reagoval na důležité události, které ovlivňovaly společenské dění. V této souvislosti byla na mimořádné okresní konferenci, která se konala v červnu, odsouzena např. výzva Dva tisíce slov. V období od července do srpna se organizace KSČ v Hradci Králové a na okrese v souvislosti se zvyšujícím se tlakem Sovětského svazu a dalších socialistických států postavily jednoznačně na stranu vedení KSČ v čele s A. Dubčekem, kterému vyjadřovaly plnou podporu.

Po obsazení Československa vojsky Varšavské smlouvy se činnost městské a okresní organizace zvýšila. Výsledkem jednání, která probíhala prakticky každý den, bylo odsouzení okupace a pokračující podpora vedení KSČ. Pokud jde o situaci v Hradci Králové, ta byla poměrně klidná, jelikož docházelo jen k ojedinělým projevům odporu proti vojskům Varšavské smlouvy. Přestože bylo Československo obsazeno a vedoucí představitelé KSČ podepsali moskevský

protokol, OV i MěV nadále počítal s rozvojem polednové politiky. Do konce roku 1968 se zároveň postupně stabilizovala situace ve městě.

Ve druhé části práce jsme se věnovali politice a proměně struktury OV v letech 1969–1971. V souvislosti s proměnou struktury se ale velké změny uskutečnily už v roce 1968, kdy vznikla čtyři nová oddělení, která pomáhala zajistit chod okresní organizace. Dále vznikly také nové komise, které prováděly hodnocení situace v určitých oblastech.

OV na začátku roku 1969 nejprve hodnotil vnitropolitickou situaci a hledal její příčiny. Zároveň také kritizoval některé kroky ÚV. Dále se pokoušel realizovat výsledky listopadového a prosincového pléna ÚV. V úvodních měsících také došlo k vymezení určitých pravomocí, které přešly na MěV. V dalším směřování politiky nadále počítal s tím, že se bude pokračovat v polednovém vývoji. Za výchozí dokument pro činnost okresní organizace stále považoval akční program.

Po zcela zásadním dubnovém plénu ÚV se postupně začala proměňovat i politika OV. Musíme ale podotknout, že se jednalo o změny, které probíhaly poměrně pomalu. Na nejvyšších místech okresní organizace k personálním změnám v souvislosti s plénem ÚV nedošlo. Změny v aparátu se dotkly pouze toho, že MěV převzal další pravomoci OV a řídil všechny ZO na území města. Rozpracování závěrů dubnového pléna ÚV probíhalo postupně na všech úrovních okresní organizace. Větší změny nastaly až v závěru roku. Nejprve OV vyslovil souhlas se zrušením usnesení ÚV z 19. července 1968 o neúčasti KSČ na varšavské schůzce a usnesení předsednictva ÚV z 21. srpna 1968 ke vstupu vojsk Varšavské smlouvy. Na základě záříjového pléna ÚV se aparát OV měl postupně doplňovat o „politicky pevné“ pracovníky.

Rok 1970 můžeme nazvat jako rok výměny stranických legitimací, která zasáhla celou městskou i okresní organizaci. Pohovory se měly týkat 19 956 členů, po ukončení většiny pohovorů měla okresní organizace necelých 15 000 členů, což znamená, že se počet členů okresní organizace snížil o čtvrtinu. V tomto roce došlo také ke změně na pozici vedoucího tajemníka OV, kdy byl odvolán Václav Němec, kterého nahradil Vojtěch Říha. Obrodný proces se nevyhnul ani předsednictvu OV a OKRK.

Úvodní etapu konsolidace na úrovni OV uzavřela okresní konference v dubnu 1971. Stanovila si také cíle do následujících let. Došlo také ke zvolení nového OV, ve kterém už

nefiguroval žádný člen, který by byl zvolen v roce 1968. Hlavním úkolem do druhé poloviny roku byla příprava voleb, které se uskutečnily v listopadu. Celkově se jich v okrese zúčastnilo 111 607 voličů (99,74 %), kteří odevzdali 99,9 % hlasů kandidátům NF.

V poslední části jsme se věnovali MěV v letech 1969–1971. Stejně jako u OV výboru jsme nejprve popsali jeho stav a strukturu. Je nutné říct, že politika MěV byla prakticky stejná jako u OV s tím rozdílem, že MěV byl podřízen OV a jeho politiku uplatňoval na úrovni města Hradec Králové. Kroky MěV tedy vycházely z činnosti OV. Z tohoto důvodu v následujících řádcích sdělíme jen nejzásadnější změny.

Po dubnu 1969 docházelo k postupným změnám v aparátu MěV. Nejzásadnější bylo určitě zrušení předsednictva v říjnu tohoto roku. Veškeré pravomoci tak přešly na plénum. Tento stav ale nevydržel dlouho a v květnu 1970 bylo předsednictvo znovu obnoveno. Jeho předsedou se stal Milan Cach, který byl později označen jako hlavní důvod, proč došlo v řadách MěV k urychlení konsolidace. Stejně jako OV, i MěV se v roce 1970 zabýval výměnou stranických legitimací. Změnil se také systém kádrové nomenklatury, který vymezoval práva jednotlivých orgánů MěV.

V březnu 1971 se uskutečnila městská konference, která zvolila nové předsednictvo. Předsedou byl zvolen Evžen Zachariáš, který ale již dříve nahradil Milana Cacha, který se ujal funkce v ONV. Městská konference také ukončila etapu posledních tří let a stanovila nové politické cíle. V souvislosti s blížícími se volbami MěV hodnotil navržené poslance do MěstNV. Voleb se v Hradci Králové zúčastnilo 99,11 % všech voličů.

Komunistická strana Československa tedy během tří let zaznamenala poměrně zásadní vývoj. Rok 1968 nejprve znamenal naději na změnu, která byla charakterizována polednovou politikou. Konec nadějí ale přišel s invazí vojsk Varšavské smlouvy a následně dubnovým plénum roku 1969, které znamenalo definitivní konce Pražského jara. Následné počáteční dva roky normalizace zcela změnily politiku uvnitř KSČ. Tyto změny postupem času ovlivnily i dění v Hradci Králové a na Hradecku.

6. Seznam pramenů a literatury

Prameny:

Státní okresní archiv Hradec Králové, fond Komunistická strana Československa – Okresní výbor – Hradec Králové 1945–1989 (1991).

Státní okresní archiv Hradec Králové, fond Komunistická strana Československa – Okresní výbor – Hradec Králové 1945–1989 (1991). č. arch. pom. 1724, Inventář.

Svazky pamětních knih města Hradec Králové z let 1968–1971.

Výběr literatury:

BÁRTA, Milan – BŘEČKA, Jan – KALOUS, Jan: *Demonstrace v Československu v srpnu 1969 a jejich potlačení*. Praha 2012.

BENČÍK, Antonín: *V chapadlech kremelské chobotnice*. Praha 2007.

BENČÍK, Antonín – PAULÍK, Jan – PECKA, Jindřich: *Vojenské otázky československé reformy 1967–1970: srpen 1967–květen 1971*. Praha – Brno 1999.

CIGÁNEK, František – LOEWENSTEIN, Bedřich – OTÁHAL, Milan – PALOUŠ, Martin – VANĚK, Miroslav – VAŠÍČEK, Zdeněk: *Dvě desetiletí před listopadem 89: sborník*. Praha 1993.

CUBRA, Jaroslav – Veber, Václav: *Za svobodu a demokracii I. Odpor proti komunistické moci*. Praha 1999.

ČERMÁK, Miloslav (ed.): *Olomouc v roce 1968*. Olomouc 2015.

Dějiny Komunistické strany Československa. Státní nakladatelství politické literatury Praha 1961.

Dějiny Komunistické strany Československa v datech. Svoboda Praha 1984.

DOSOUDIL, František: *Slovník k dějinám dělnického a komunistického hnutí ve východních Čechách*. Hradec Králové 1986.

HEJZLAR, Zdeněk: *Praha ve stínu Stalina a Brežněva. Vznik a porážka reformního komunismu v Československu*. Praha 1991.

HEROLD, Jiří: *Jaro, invaze a normalizace na Královéhradecku*. Hradec Králové 1990.

HOPPE, Jiří: *Opozice '68 sociální demokracie, KAN a K 231 v období pražského jara*. Praha 2009

HOPPE, Jiří: *Pražské jaro v médiích: Výběr z dobové publicistiky*. Praha – Brno 2004.

HOPPE, Jiří – SUK, Jiří: *Dvojitá identita Klubu angažovaných nestraníků: před invazí 1968 a po pádu komunismu 1989*. Praha 2008.

HRADECKÁ, Vladimíra – KOUDELKA, František: *Kádrová politika a nomenklatura KSČ 1969–1974*. Praha 1998.

KALOUS, Jan – KOCIAN, Jiří (ed.): *Český a slovenský komunismus*. Praha 2012.

KAPLAN, Karel: *Československo v poválečné Evropě*. Praha 2004.

KAPLAN, Karel: *Kořeny československé reformy*. I. a II. díl. Brno 2000 a 2002.

MADRY, Jindřich: *Sovětská okupace Československa, jeho normalizace v letech 1969–1970 a role ozbrojených sil*. Praha 1994.

MALÍŘ, Jiří – Marek, Pavel a kol.: *Vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861–2004*. II díl. Brno 2005.

MAŇÁK, Jiří: *Čistky v Komunistické straně Československa v letech 1969–1970*. Praha 1999.

MENCL, Vojtěch – HÁJEK, Miloš, OTÁHAL Milan – KADLECOVÁ Erika: *Křižovatky 20. století. Světlo na bílá místa v nejnovějších dějinách*. Praha 1990.

MIKULKA, Jaromír: *Dějiny Hradce Králové do roku 1850*. Sv. 1/1, 1/2, 2/1, 2/2. Hradec Králové 1994–1997.

OTÁHAL, Milan: *Normalizace 1969–1989: příspěvek ke stavu bádání*. Praha 2002.

PANOCH, Pavel: *Hradec Králové: Průvodce po architektonických památkách od středověku do současnosti*. Praha 2015.

POSPÍŠILOVÁ, Jaroslava: *Když nad Hradcem vlál nacistický prapor: sborník o životě v Hradci Králové v letech 1938–1945*. Hradec Králové 2010.

RUPNIK, Jacques: *Dějiny Komunistické strany Československa: od počátku do převzetí moci*. Praha 2002.

TOMEK, Vladivoj Václav: *Z dějin Hradce Králové*. Hradec Králové 1997.

VACULÍK, Jaroslav – ČAPKA, František: *Nástin českých dějin 20. století*. Brno 1999.

VANČURA, Jiří: *Naděje a zklamání. Pražské jaro 1968*. 2. vyd. Praha 1990.

VONDROVÁ, Jitka – NAVRÁTIL, Jaromír: *Komunistická strana Československa*. Sv. 1., 2., 3. Praha – Brno 2000–2001.

ZIMMERMANN, Petr: *Radnice v Hradci Králové: její reprezentanti a jejich činnost v letech 1850–1998*. Hradec Králové 1998.

7. Seznam zkratek

BLR – Bulharská lidová republika

CZV – Celozávodní výbor

ČKD – Českomoravská-Kolben-Daněk

ČSSR – Československá socialistická republika

JZD – Jednotné zemědělské družstvo

KAN – Klub angažovaných nestraníků

KNV – Krajský národní výbor

KSČ – Komunistická strana Československa

KSSS – Komunistická strana Sovětského svazu

KU – Karlova Univerzita

KÚNZ – Krajský ústav národního zdraví

KV – Krajský výbor

K231 – Klub bývalých politických vězňů

LM – Lidové milice

MěstNV – Městský národní výbor

MěV – Městský výbor

MKRRK – Městská kontrolní a revizní komise

MV – Místní výbor

MLR – Maďarská lidová republika

NDR – Německá demokratická republika

NF – Národní fronta

NS – Národní shromáždění

NV – Národní výbor

OKRK – Okresní kontrolní a revizní komise

ONV – Okresní národní výbor

OV – Okresní výbor

PLR – Polská lidová republika

PÚV – Předsednictvo ústředního výboru

ROH – Revoluční odborové hnutí

SSSR – Svaz sovětských socialistických republik

UO – Uliční organizace

ÚV – Ústřední výbor

VČE – Východočeské elektrárny

VB – Veřejná bezpečnost

ZO – Základní organizace

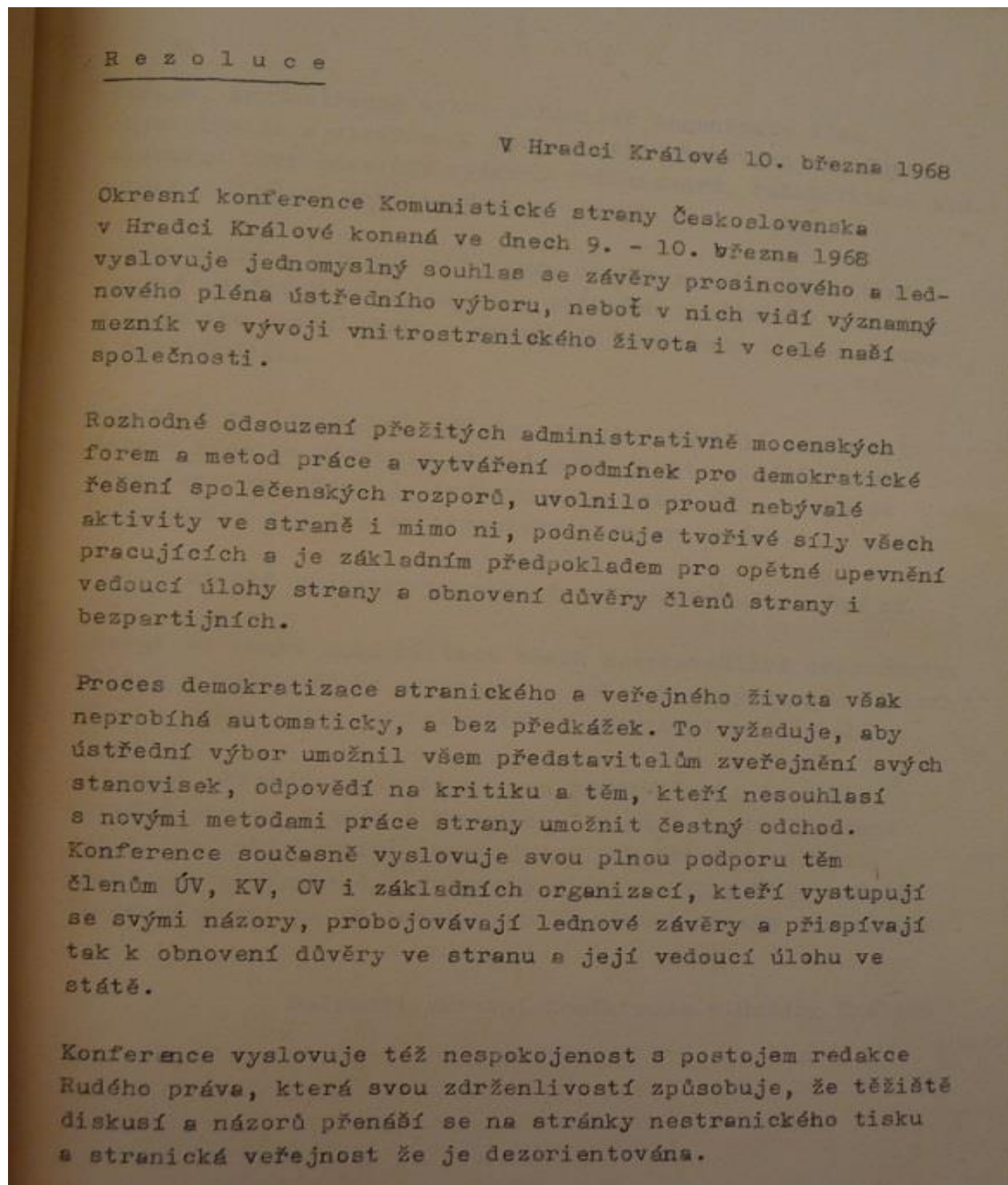
ZVÚ – Závody vítězného února

8. Resumé

The main aim of this bachelor thesis was to describe the transformation of structure and politics of the Communist Party of Czechoslovakia in Hradec Kralove region (Hradec Kralove city and Hradec Kralove district) during the period of upcoming normalization, particularly in 1969–1971. In this thesis we chronologically described events in 1968, then we focused on activity of the district and municipal committee of the Communist Party. In the thesis we worked mainly with archive materials from the Communist Party Fund, which we can find in the State District Archive in Hradec Kralove.

In the thesis we described the change of politics of the Communist Party during the events of 1968. We described its transformation and how the district and the city council used it. Due to the political transformation, we also focused on changes in the leadership of these Communist Party organizations. We also presented the development of membership bases. The result of this thesis is a description of the basic causes and consequences of the Communist party actions in the mentioned period.

9. Přílohy

Příloha č. 1: Rezoluce okresní konference ze dne 9. a 10. března 1968, s. 1/2.

Žádáme, aby ústřední výbor stranické organizace včas objektivněji a otevřeněji informoval o takových závažných otázkách (při odvolání vyšších funkcionářů, rehabilitaci atd.) které ovlivňují vnitrostranický život.

Doporučujeme, aby byl vybudován systém pravidelného vystupování předních stranických a státních činitelů v televizi a rozhlase k základním a aktuálním problémům života strany a společnosti.

Současně zajistit, aby všichni členové ÚV měli povinnost daleko více se účastnit stranického života v základních organizacích, přímo je informovat o práci ÚV a získávat informaci o situaci ve stranických organizacích.

V celé straně vyjasnit urychleně pojem dekumulace funkcí.

Dovést do konce rehabilitaci všech nespravedlivě odsouzených občanů v politických procesech a dalších s vyvozením důsledků pro ty, kdož hrubě socialistickou zákonnost porušovali.

Delegáti okresní konference jsou přesvědčeni, že tento obrodný proces vítají s komunisty všichni poctiví občané republiky, příslušníci inteligence, družstevní rolníci, dělnická, studentská i rolnická mládež a vyzývá je k další činnorodé práci na výstavbě vyspělé socialistické společnosti.

Delegáti okresní konference v Hradci Králové

PROVOLÁNÍ

ke všem občanům a komunistům města Hradec Králové

Městský výbor KSČ v Hradci Králové na svém plenárním zasedání dne 22.8.1968 zcela jednomyslně a spontánně odsoudil tragický čin vlád SSSR, NDR, PLR, BLR a MLR, které okupací svých vojsk porušily suverenitu, svrchovanost a svobodu naší ČSSR.

Tím pošlapaly nejen úmluvy přijaté na jednáních představitelů komunistických stran v Čierné nad Tisou a v Bratislavě, ale i tímto v historii socialistického tábora neslýchaným činem svatě zásady proletářského internacionalismu, které samy vždy proklamovaly.

Protestujeme proti jakýmkoliv zásahům zvenčí, které hrubě narušují cestu, kterou si náš lid pod vedením naší KSČ zvolil v historickém lednu tohoto roku. Chceme stát v čele tužeb a hlasů našeho lidu, který navzdory těžké situaci svým klidným a uvážlivým postojem neustoupí od svobody, v které chce dále rozvíjet demokratický, humánní socialismus.

Spolu s Vámi vyjadřujeme plnou podporu vedení KSČ, v jejímž čele budou soudruzi Dubček, Smrkovský, Kriegel, Císař, podporujeme vládu Oldřicha Černíka a Ludvíka Svobody. Proto trváme na okamžitém zrušení nezákonné internace těchto a dalších soudruhů, aby mohli bez překážek plnit úkoly, kterými je lid pověřil. Nepokládáme za čestné občany a tím méně komunisty, ty, kteří vstoupili do služeb okupantů. Naopak plně se stavíme za obsah prohlášení XIV. sjezdu KSČ, jež dnes tento sjezd přijal. Současně zasíláme všem velvyslancům států zúčastněných na zahanbující okupaci, aby okamžitě odvolala svá vojska z našeho území a tím umožnila výkon svrchované vlády lidu.

Vážení občané!

Přijměte náš upřímný dík za Váš hrdinný a důstojný klid, který jste v těchto pro nás hořkých a nepochopitelných chvílích zachovali. Znovu Vás žádáme a věříme Vám, že znovu i v dalších dnech svým klidem přispějete k další pevné jednotě a k zdárnému řešení dané situace.

Klidně vysvětlujte příslušníkům okupačních armád náš pevný postoj a jejich tragický omy. Nedopusťte, aby byl narušen v daných možnostech normální chod života našich občanů, k jehož udržování vyvíjíme i my veškeré úsilí.

Věříme, že tato upřímně míněná slova padnou na úrodnou půdu a budou Vaším aktivním přičiněním realizována.

Děkujeme Vám za to.

Městský výbor
Komunistické strany Československa
v Hradci Králové

Příloha č. 2: Provolání ke všem občanům a komunistům města Hradec Králové z 22. srpna 1968.

OKRESNÍ VÝBOR KOMUNISTICKÉ STRANY ČESKOSLOVENSKA
HRADEC KRÁLOVÉ

V Hradci Králové 22.8.1968

Předsedům místních, celozávodních výborů
a základních organizací KSČ

Vážení soudruzi!

21. srpna 1968 v nočních hodinách jsme obdrželi informaci o zasedání pléna ÚV KSČ a rezoluci, která byla na tomto zasedání přijata. Zasedání se zúčastnilo 48 členů ÚV KSČ a ÚKRSK.

Informace z tohoto zasedání je dána jako směrnice pro práci v nižších stranických orgánech a organizacích a je následující:

Znovu je kladen důraz na nutnost zabezpečit pořádek, klid a kázeň v novinách a místech.

Zejména jde o to, zabránit každé panice a provokaci, nedopustit poruchy a dezorganizaci výroby, dopravy a zabránit tak nenahraditelným ztrátám. Zajistit plynulý tok zásobování obyvatelstva. Bylo dále dohodnuto, uskutečnit opatření k postupnému normalizování situace v oblasti tisku, zejména v RP, v obnovení práce ústředního aparátu a dosažení pravidelnějšího styku s nižšími stranickými orgány.

Současně byla pověřena čtyřčlenná skupina soudruhů, jejichž úkolem je navázat kontakty a velením vojsk Varšavské smlouvy. Podobný postup v tomto směru je doporučen i nám. Vstupovat ve styk s místním velitelstvím zmíněných vojsk.

Příloha č. 3: Předsedům místních, celozávodních výborů a základních organizací KSČ z 22. srpna 1968, s. 1/3.

Upozorňuje se dále na nutnost konsolidace činnosti národních výborů, vedení podniků a závodů.

Předsednictvo okresního výboru KSČ v Hradci Králové k tomuto zasedání a rezoluci pléna ÚV KSČ zaujalo jednoznačně toto stanovisko:

1. považujeme za nedostatečné, že v této informaci není vyjádřen požadavek skončení internace vedoucích soudruhů strany. Tím je narušena normální činnost stranických i státních orgánů.
2. V informaci není vyjádřen požadavek svolání celého pléna ÚV KSČ, které je v dosavadní situaci jedinným představitelem KSČ.
3. Rovněž tak není v informaci požadavek okamžitého svolání mimořádného sjezdu KSČ.
4. V informaci v souvislosti s požadavkem jednání s vedením vojsk Varšavské smlouvy o navázání kontaktů není vyjádřen požadavek, aby jednání vedli vedoucí představitelé příslušných zvolených orgánů.

Vážení soudruzi!

Během dnešního dne došlo v několika závodech našeho okresu k požadovkům zahájit stávkou, kterou by vyjádřili náš rozhodný odpor vůči ozbrojeným vnějším zásahům, proti dalšímu pokračování obrodného procesu v naší republice.

Předsednictvo OV KSČ žádá komunisty, aby uvážili tyto kroky, které by zatím pouze prohloubily hospodářské ztráty, jež jsme utrpěli. Při této příležitosti Vám znovu připomínáme včerejší projev presidenta republiky s. Svobody, který nás nabádá k práci, klidu a rozvaze.

Příloha č. 3: Předsedům místních, celozávodních výborů a základních organizací KSČ z 22. srpna 1968, s. 2/3.

Předsednictvo okresního výboru KSČ bude ve své další práci vycházet ze stanoviska přijatého na včerejším zasedání, které jste do organizací dostali.

Žádáme Vás, soudruzi, abyste stáli v čele situace na jednotlivých místech.

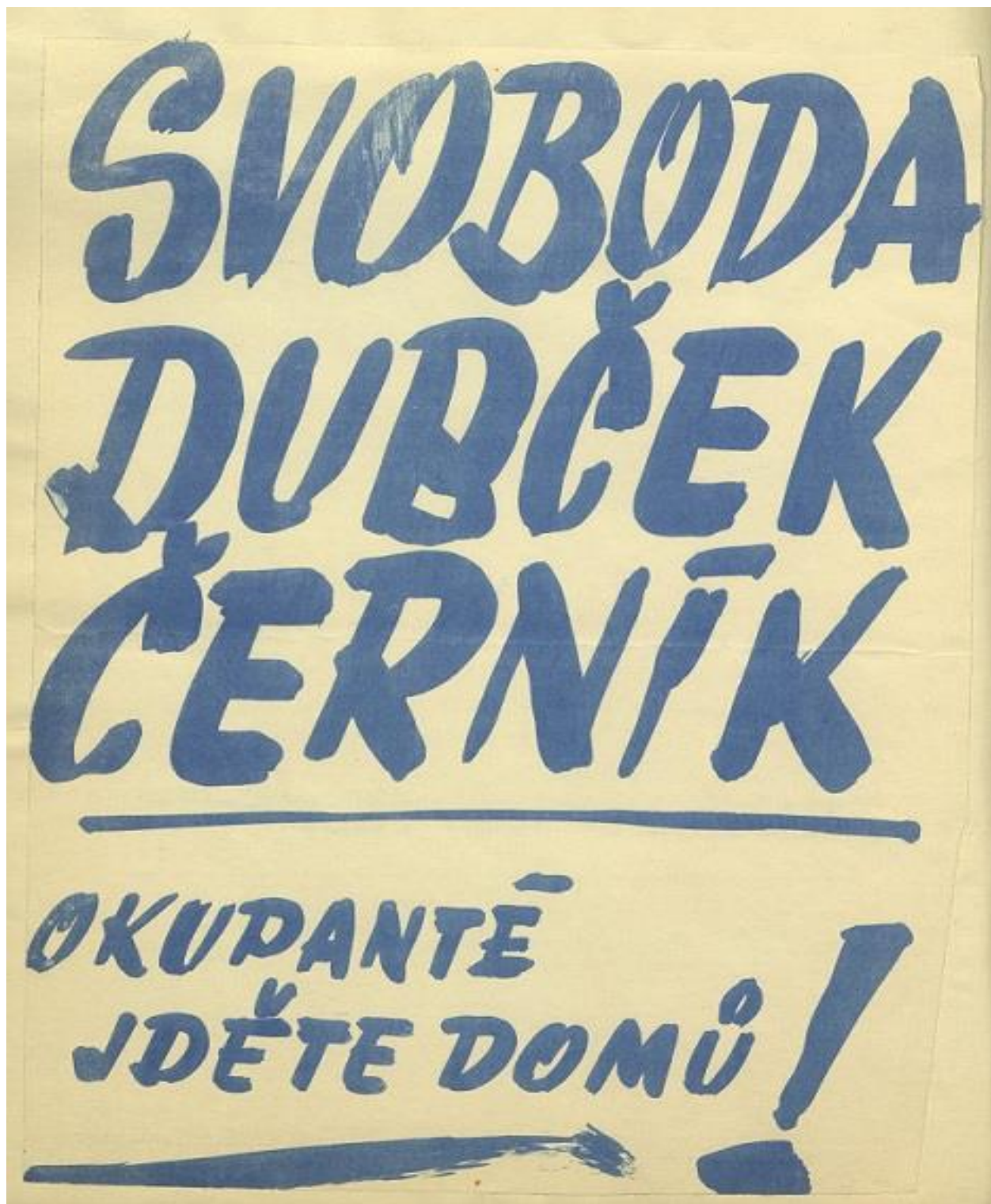
Pracujte tak, aby demokraticky zvolené vedení strany a státu mělo i nadále plnou podporu Vaší i ostatních občanů.

Snažte se však, aby nedocházelo k skcím, které by tento proces poškozovaly, nebo vytvářely anarchii a desorientaci.

Budeme Vás vždy informovat, jakmile bude docházet ke změnám a novým situacím.

Předsednictvo okresního výboru
Komunistické strany Československa
v Hradci Králové

Příloha č. 3: Předsedům místních, celozávodních výborů a základních organizací KSČ z 22. srpna 1968, s. 3/3.

Příloha č. 3: Protiokupantský leták vyjadřující podporu L. Svobodovi, A. Dubčekovi a O. Černíkovi.

Příloha č. 4: Leták, který požaduje propuštění vedoucích představitelů KSČ ze SSSR.

Příloha č. 5: Protisovětský nápis na jedné z hradeckých výloh.

Ústřední výbor
Komunistické strany Československa

P r a h a

3. září 1968

Stanovisko předsednictva okresního výboru KSČ v Hradci Králové
k výsledkům jednání pléna ÚV KSČ ze dne 31. srpna 1968

Vážení soudruzi!

Předsednictvo okresního výboru KSČ v Hradci Králové, které od 21. srpna 1968 zasedá permanentně, rozhodlo na svém dnešním jednání podporovat ústřední výbor KSČ v jeho další činnosti.

Přestože moskevská dohoda vyjádřená v komuniké nesplnila v plné míře očekávání převážné části našich národů, nepovažujeme ji za kapitulaci, ale za výsledek zajišťující svrchovanost stranických a státních orgánů a pokračování v cestě demokratického socialismu.

Jsmo přesvědčeni, že naše delegace v čele se soudruhy Svobodou, Dubčekem, Smrkovským a Černíkem při jednání v Moskvě sledovale výlučně zájmy Komunistické strany Československa a československého lidu.

S tímto vědomím přijímáme i zprávu ze zasedání ústředního výboru KSČ ze dne 31. srpna 1968 a prohlašujeme, že se plně stavíme za přijatá opatření. Budeme odpovědně v našich možnostech a pravomoci napomáhat v jejich realizaci. S politováním konstatujeme, že přes výzvu soudruhů Dubčeka a Husáka o uvolnění z členství v ÚV KSČ nepožádali ti členové, kteří nemají důvěru členstva a nikoho nezastupují.

**Příloha č. 6: Stanovisko předsednictva okresního výboru KSČ v Hradci Králové
k výsledkům jednání pléna ÚV KSČ ze dne 31. srpna 1968, s. 1/2.**

Zavazujeme se, že se zcela podřizujeme obrozenému ústřednímu výboru Komunistické strany Československa v čele se soudruhem Alexandrem Dubčekem.

S uspokojením přijímáme rozhodnutí ústředního výboru KSČ i nadále vést naši společnost tou cestou k socialismu, kterou jsme nastoupili v lednu letošního roku.

Víme, že to pro celou naši stranu a zvláště pro Vás, soudruzi, nebude snadnou záležitostí. Slibujeme Vás, že vyvineme v naší okresní organizaci veškeré možné úsilí k tomu, abychom přispěli k realizaci přijaté politické linie.

Ztotožňujeme se s tím, že základní faktor pro normalizaci stávající situace spočívá v uskutečnění odchodu vojsk Varšavské smlouvy z území naší republiky.

Považujeme proto pro naši práci za rozhodující vést komunisty v okresní organizaci a jejich prostřednictvím i ostatní občany k rozvaze, klidu, statečnosti a obětavému a důslednému plnění svých povinností na všech pracovištích.

Na základě denního styku s funkcionářským aktivem našich základních organizací budeme usilovat o zachování a další prohloubení jednoty strany, což považujeme za základní podmínku dalšího úspěšného vývoje naší společnosti.

K této činnosti nutně potřebujeme včasnou a otevřenou informaci ÚV KSČ.

Vážení soudruzi,

ještě jednou Vás upřímně ubezpečujeme, že jsme rozhodnutí splnit Vaše sebeobtěžnější rozhodnutí směřující k jedinému cíli - demokratickému socialismu.

A v tom nás nezklame!

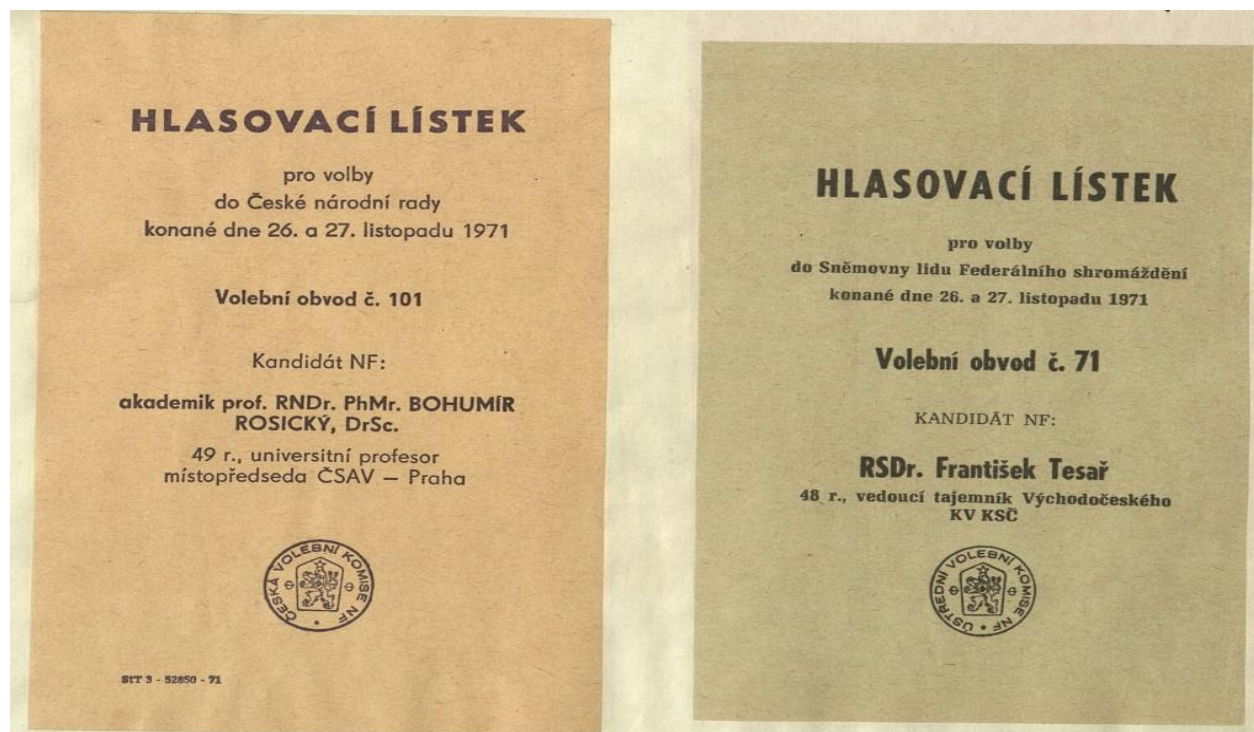
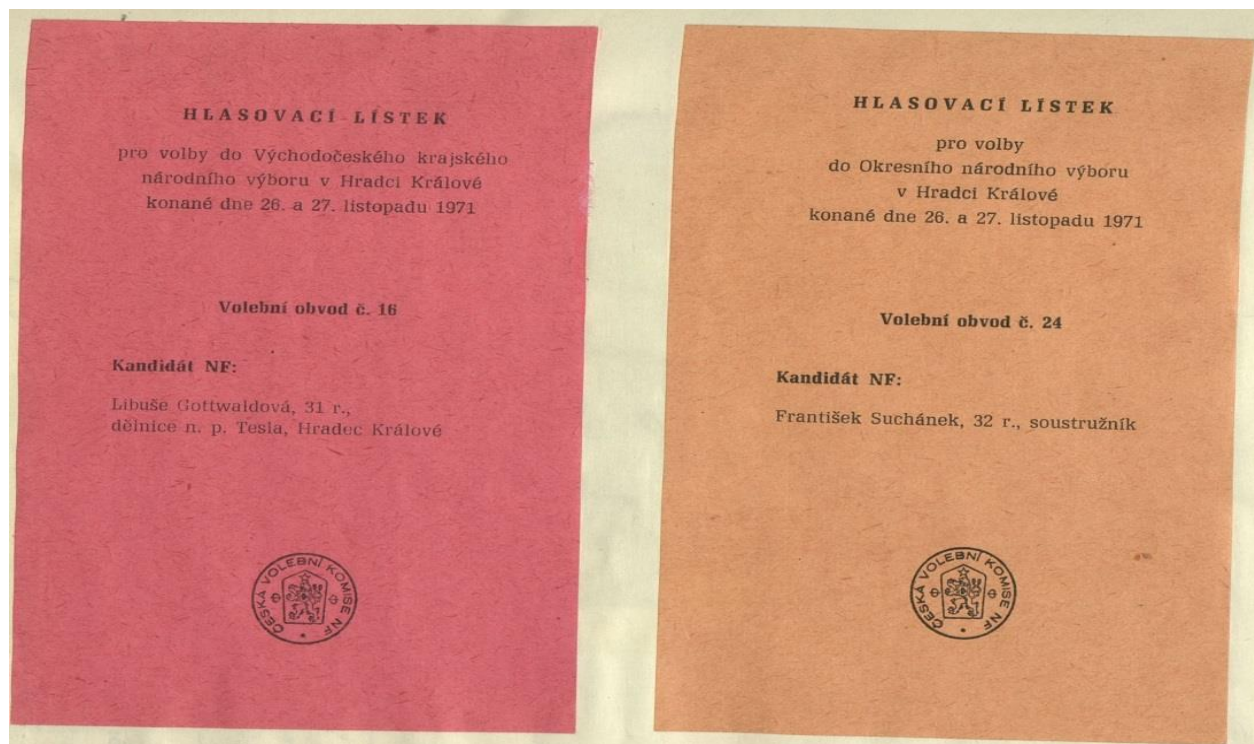
Předsednictvo okresního výboru
Komunistické strany Československa
v Hradci Králové

Miloslav Štěrba

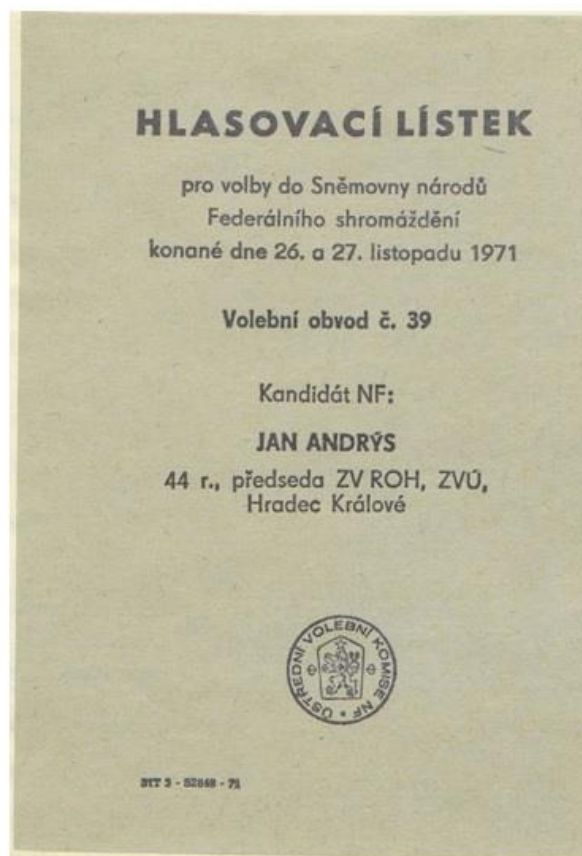
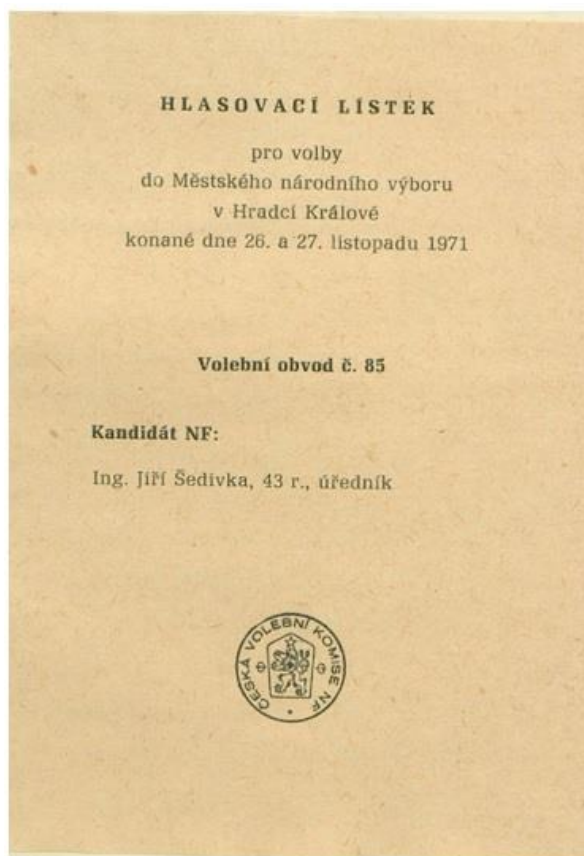
Příloha č. 6: Stanovisko předsednictva okresního výboru KSČ v Hradci Králové
k výsledkům jednání pléna ÚV KSČ ze dne 31. srpna 1968, s. 2/2.

	přítomni-podpis	neapřítomni-důvod
Ústřednímu výboru KSČ		
<u>P r a h a</u> Vlasta		
Drimale Antonín		
Flégr Josef		
Cholupová Bohana		
		18. dubna 1969
Vážení soudruzi !		
<p>MěV KSČ v Hradci Králové projednal a posoudil na svém zasedání dne 18.4.1969 závěry a usnesení pléna ÚV KSČ ze dne 17. dubna 1969. Plně s nimi souhlasí a učiní vše pro jejich plnou realizaci.</p> <p>Je přesvědčen, že vyvést naši stranu a společnost ze současné vnitropolitické krise, důsledně plnit myšlenky lednového pléna ÚV KSČ z roku 1968 může jen ten ÚV KSČ, který je důsledný, zásadový v uplatňování vědeckého světového názoru marxismu leninismu a který má podporu převážné většiny strany a společnosti.</p> <p>Jame si vědomi, že listopadová resoluce a její důsledné plnění všemi členy strany je východiskem z krisových situací, ve kterých se naše společnost nachází.</p> <p>Proto MěV KSČ bynaoloží veškeré úsilí o konzolidaci života stranických organizací v rámci své působnosti v duchu zásad plnění listopadové resoluce a povede komunisty na všech úsecích k jejímu plnění, rozpracování do podmínek každé ZO KSČ.</p> <p>Důsledným vedením komunistů ve společenských a zájmových organizacích bude prosazovat uskutečnění stranické linie v duchu závěrů dubnového pléna ÚV KSČ 1969. Nekompromisním postojem svých členů a celého svého aktívu vůči všem projevům antisovětlismu bude aktivně přispívat k rozvoji přátelských vztahů se Sovětským svazem a dalšími socialistickými zeměmi.</p> <p>V souvislosti s politickou konzolidací budeme působit na komunisty rozhodujících závodů města ke zvýšenému úsilí při řešení aktuálních ekonomických problémů v podnicích místního významu.</p> <p>MěV KSČ vyslovuje novému vedení i celému ÚV KSČ plnou podporu a vyzývá všechny komunisty a všechny základní organizace v rámci své působnosti k aktivnímu prosazování těchto závěrů, které jsou podmínkou ke zvýšení akceschopnosti a upevnění ideové a akční jednoty celé strany.</p> <p>Plně se ztotožňujeme s oceněním práce a úsilí s. Dubčeka, které vyvinul v těžké a odpovědné funkci. I my mu vyjadřujeme své díky, přejeme plné zdraví a úspěchy v plnění úkolů v dalších významných stranických a státních funkcích.</p>		
	Josef Flégr	
	předseda MěV KSČ	

Příloha č. 7: Dopis adresovaný ÚV KSČ po plenárním zasedání 17. dubna 1969.

Příloha č. 8: Ukázka volebních lístků při listopadových volbách roku 1971 do národních výborů, České národní rady a do Sněmovny lidu Federálního shromáždění, s. 1/2.

Příloha č. 8: Ukázka volebních lístků při listopadových volbách roku 1971 do národních výborů, České národní rady a do Sněmovny lidu Federálního shromáždění, s. 2/2.